

**Terms of Reference voor de evaluatie van de regeling
Mkb-Innovatiestimulering (Regio en) Topsectoren (MIT)
over de periode 2017-2021**

Definitief, 8-11-2022

Bijlage 1 bij het aanbestedingsdocument

Inhoud

1.	Waarom wordt er geëvalueerd?.....	3
2.	Wat wordt er geëvalueerd?.....	3
3.	Wat is de doelstelling van de MIT-regeling, wat is de doelgroep en hoe kan de regeling worden gelegitimeerd?.....	8
4.	Hoe werkt de MIT-regeling?.....	10
5.	Hoe ziet de doelenboom eruit in het kader van de beleidstheorie?	17
6.	Welke onderzoeksvragen zijn te beantwoorden en welke hypothesen zijn te toetsen?	19
7.	Welke onderzoeksmethoden zijn te hanteren?	22
8.	Welke microgegevens zijn beschikbaar voor kwantitatief onderzoek en voor benadering van bedrijven/kennisinstellingen voor kwalitatief onderzoek?	25
9.	Welke achtergrondstudies zijn beschikbaar?	31
Bijlage	Toekenningen en afwijzingen bij MIT-haalbaarheidsprojecten, MIT-R&D-samenwerkingsprojecten en MIT-innovatieadviesprojecten uitgesplitst naar landelijk en regionaal niveau	32

1. Waarom wordt er geëvalueerd?

In de begroting van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) voor 2023 is aangegeven dat de periodieke evaluatie van de regeling Mkb-Innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT) voor 2023 is geprogrammeerd.¹ Daarmee wordt invulling gegeven aan de verplichting tot het periodiek onderzoeken van de doeltreffendheid en doelmatigheid van beleidsinstrumenten, conform artikel 4.1, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016.² De vorige evaluatie van de regeling, betrekking hebbend op de periode 2013-2016, is in 2017 afgerond en naar de Tweede Kamer gestuurd.³ De evaluatie vindt plaats volgens de regels voor periodiek evaluatieonderzoek in de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE) van de Minister van Financiën.⁴ De evaluatie dient mede als basis voor het al dan niet verlengen van de regeling met vijf jaar met ingang van 1 januari 2024 (vervaldatum van de huidige regeling). De evaluatie draagt tevens bij aan de ontwikkeling en onderbouwing van strategische beleidslijnen, die kunnen leiden tot aanpassing van de regeling bij verlenging ervan.

2. Wat wordt er geëvalueerd?

De MIT verleent subsidie aan projecten van ondernemingen uit het midden- en kleinbedrijf (mkb) die passen binnen het innovatiebeleid van het ministerie (EZK en daaraan voorafgaand EZ) gericht op topsectoren; in eerdere jaren betrof dat het Topsectorenbeleid en heden ten dage het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid (MTIB). De MIT bestaat sinds 2013 en bevat twee hoofdmodules: een TKI-versterkingsmodule⁵ en een mkb-versterkingsmodule⁶. De TKI-module wordt volledig door het Rijk gefinancierd en uitgevoerd, van de mkb-versterkingsmodule wordt het grootste gedeelte (MIT-haalbaarheidsprojecten en MIT-R&D-samenwerkingsprojecten) door het Rijk en de regio's samen gefinancierd. De te evalueren periode loopt van 2017 t/m 2021, waarbij er voor econometrische analyse gebruik gemaakt zal worden van beschikbare data sinds 2013.

De **TKI-versterkingsmodule** is een regeling waarbij de overheid subsidie verstrekt aan de Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI's), die deze subsidie vervolgens aanwenden voor activiteiten gericht op mkb'ers. De TKI's zijn private rechtspersonen (stichtingen) opgericht door de 'sector' (bedrijven, kennisinstellingen etc.). De TKI's zijn door EZK 'erkend' en hebben een belangrijke rol in het kader van de regeling PPS-toeslag Onderzoek en Innovatie (voorheen TKI-toeslag).⁷ Elk van de negen topsectoren kent één of meerdere TKI's. Het doel van de TKI's is om excellente privaat-publieke samenwerking in topsectoren op het gebied van onderzoek en innovatie te bundelen. Hiermee wordt synergie en samenhang gestimuleerd van onderzoeks- en innovatieactiviteiten op economische en maatschappelijke speerpunten. Tevens dragen TKI's bij aan het vergroten van de efficiëntie en effectiviteit van onderzoek en ontwikkeling door meer (strategische) samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en de overheid. Onder de TKI-versterkingsmodule als onderdeel van de MIT zijn twee instrumenten beschikbaar: netwerkactiviteiten en innovatiemakelaars.

De **TKI-netwerkactiviteiten** richten zich op bevordering van kennisdeling en netwerkvorming tussen mkb-ondernemers met netwerkactiviteiten zoals masterclasses, workshops of conferenties. Er geldt een maximum van € 1.000 per ondernemer voor kosten aan een derde partij voor het uitvoeren van de netwerkactiviteit.

Met de **TKI-innovatiemakelaars** wordt beoogd ondernemers in contact te laten komen met kennispartners die hun innovatieproblemen kunnen oplossen. De subsidie is bedoeld voor het laten

¹ Bijlage 'Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda' in begroting van EZK voor 2023:

<https://www.rijksfinancien.nl/memoriede-van-toelichting/2023/OWB/XIII/onderdeel/1479392>.

² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-139.html>

³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32637-276.html>

⁴ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2022-19587.html>

⁵ Wettekst van de TKI-versterkingsmodule van de huidige MIT-regeling:

https://wetten.overheid.nl/BWBR0035474/2022-07-01/#Hoofdstuk3_Titeldeel3.3.

⁶ Wettekst van de mkb-versterkingsmodule van de huidige MIT-regeling:

https://wetten.overheid.nl/BWBR0035474/2022-07-01/#Hoofdstuk3_Titeldeel3.4.

⁷ <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/pps-toeslag-onderzoek-en-innovatie>

leveren van adviesdiensten van maximaal € 10.000 per mkb'er per jaar (maximaal 3 jaar) voor 100% van de subsidiabele kosten. In 2020 is het subsidiepercentage voor de innovatieadviezen verhoogd van 50% naar 100%.

Voor de MIT-instrumenten TKI-netwerkactiviteiten en TKI-innovatiemakelaars is een gecombineerd budget beschikbaar van € 2,2 miljoen. Het budget is verdeeld over de negen topsectoren. Per topsector is € 200.000 dan wel € 400.000 budget beschikbaar (€ 400.000 in het geval van Chemie en HTSM), waarvan ten hoogste de helft voor netwerkactiviteiten. Deze bedragen zijn al sinds 2015 van toepassing.

In de **mkb-versterkingsmodule** bevinden zich subsidie-instrumenten voor individuele mkb-bedrijven. Gedurende de evaluatieperiode 2017-2021 zijn hiervan de volgende instrumenten budgettair benut:

- MIT-haalbaarheidsprojecten;
- MIT-R&D-samenwerkingsprojecten;
- MIT-kennisvouchers;
- MIT-innovatieadviesprojecten.

De MIT-innovatieadviesprojecten zijn voor het laatst als optie binnen de MIT benut in 2017. In vroegere jaren, te weten 2013-2014, is (ook) gebruikgemaakt van twee andere opties binnen de MIT: MIT-innovatieprestatiecontracten en een optie betrekking hebbend op inhuur van hooggekwalificeerd personeel (subsidie aan een mkb-bedrijf voor gedetacheerd hooggekwalificeerd personeel van een onderzoekorganisatie of een grote onderneming). De evaluatie richt zich op de instrumenten die in de evaluatieperiode 2017-2021 zijn benut, waarbij de focus sterk ligt bij de drie instrumenten die nu nog steeds in gebruik zijn.

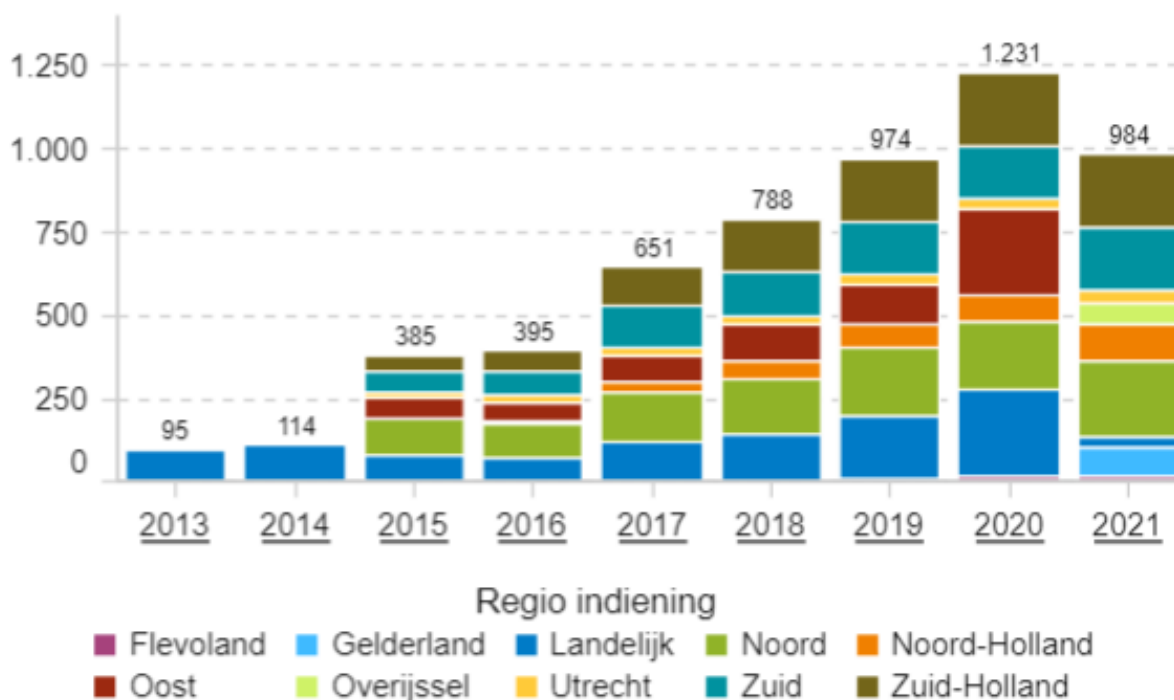
Met de **MIT-haalbaarheidsprojecten** probeert de overheid de slaagkans van R&D-projecten bij mkb-bedrijven te vergroten en daarmee ook de omvang van mislukte R&D te verkleinen. De haalbaarheidsprojecten worden gefinancierd door het Rijk en de regio's samen. Aanvragen hiervoor dienen bedrijven te doen in de provincie dan wel het landsdeel waar de ondernemer gevestigd is, afhankelijk van het regionale (bestuurlijke) niveau dat voor het MIT-instrument van toepassing is in een provincie: het niveau van de provincie zelf of het niveau van een landsdeel. Tot 2021 hadden regio's de mogelijkheid om bepaalde topsectoren van de MIT uit te sluiten. Ondernemers in die topsectoren in de betreffende regio konden dan een (landelijke) aanvraag doen via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Vanaf 2021 doen landelijke projecten zich niet meer voor, omdat regio's sindsdien toetsen aan een bijdrage aan één van de KIA's en alle KIA's in alle regio zijn opengesteld. Tot en met 2020 gold dat de projecten binnen de KIA's van de Topsectoren moesten plaatsvinden; daarna zijn dat de KIA's van het MTIB geworden op nationaal niveau en de nieuwe Regionale Innovatiestrategieën voor Slimme Specialisatie op regionaal niveau (feitelijk op landsdeelniveau), waarin net als in het MTIB missies en sleuteltechnologieën leidend zijn geworden.⁸

De subsidie bedraagt 40% van gemaakte kosten met een maximum van € 20.000, vanaf 2019. Voorafgaand aan 2019 was het maximumbedrag hoger: € 25.000 vanaf 2017 en € 50.000 in de eerdere jaren. Omdat het instrument te ruim bleek voor het beoogde doel en wegens structurele overvraging van de beschikbare budgetten zijn deze maximumbedragen naar beneden bijgesteld. De budgetten verschillen per jaar en per regio, maar worden nog steeds structureel in bijna alle gevallen overvraagd. Het aantal toegekende projecten per jaar is in de loop der tijd sterk gegroeid, met een piek in het jaar 2020, zoals figuur 1 toont. Het bedrag aan toegewezen subsidies voor MIT-haalbaarheidsprojecten is tussen 2013 en 2017 gestegen van € 3,9 miljoen naar € 15,7 miljoen en vervolgens naar € 24,4 miljoen in 2020. In 2021 daalde het bedrag tot € 20,5 miljoen. Dat bedrag is in lijn met de bedragen die in 2018 en 2019 golden, respectievelijk € 19,0 miljoen en € 19,2 miljoen.

⁸ Staatscourant, nr. 16070, 31 maart 2021; <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-16070.html>.

Figuur 1 MIT-haalbaarheidsprojecten: aantallen projecten waar subsidie aan is toegekend per indieningsjaar; 2013-2021

Aantal projecten per jaar

Bron: MIT-dashboard (opdrachtgeversrapportage van RVO; voor intern gebruik bij RVO en EZK).

Het weergegeven landsdeel Oost in figuur 1 bestaat uit de provincies Gelderland en Overijssel. Deze provincies werkten t/m 2017 geheel samen bij de MIT en zijn sinds 2018 in toenemende mate zelfstandig gaan opereren bij de financiering en uitvoering van de MIT. Vanaf het rapportagejaar 2021 registreert RVO de MIT-monitoringsgegevens voor de twee provincies afzonderlijk. Dat verklaart dat in figuur 1 en ook in de hierna volgende figuur voor het jaar 2021 de provincies Gelderland en Overijssel worden weergegeven in plaats van het landsdeel Oost.

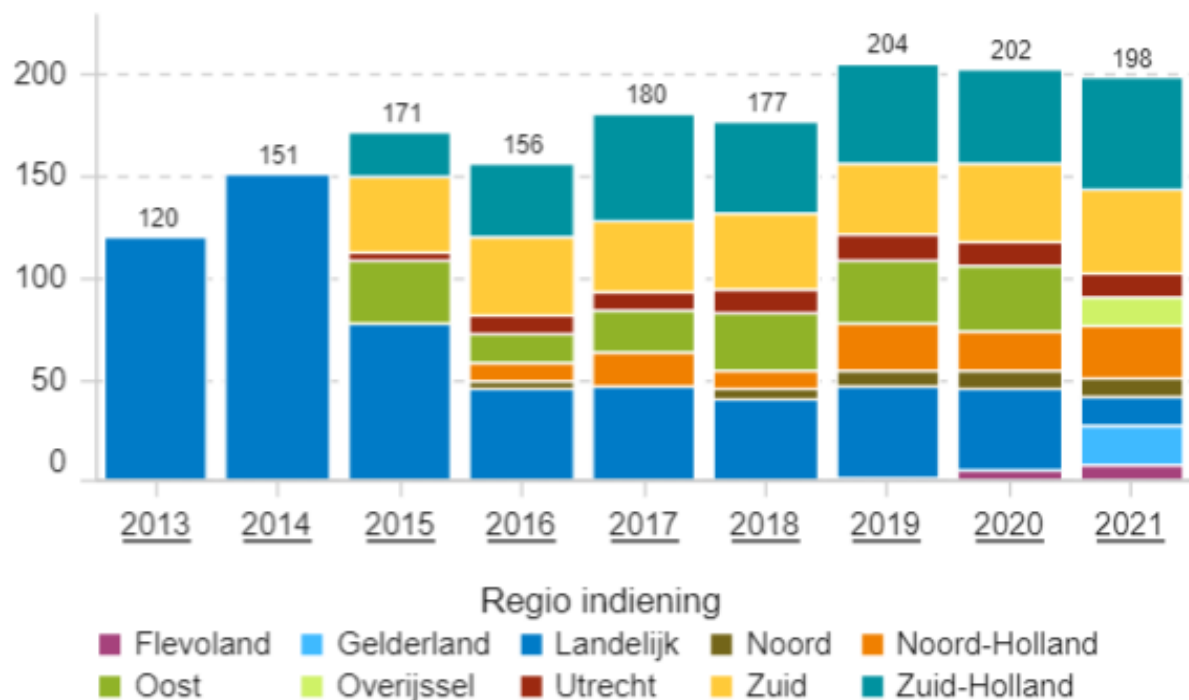
Met de **MIT-R&D-samenwerkingsprojecten** stimuleert de overheid samenwerking tussen mkb-bedrijven (en kennisinstellingen), waardoor kennisoverdracht plaatsvindt, ambitieuzere R&D-projecten worden gerealiseerd (want er is sprake van gedeeld risico, meer middelen en meer kennis) en het innovatievermogen van alle partners versterkt wordt. De samenwerkingsprojecten dragen ook bij aan de vorming van duurzame netwerken. Net als bij de MIT-haalbaarheidsprojecten geldt dat de MIT-R&D-samenwerkingsprojecten worden gefinancierd door het Rijk en de regio's samen. De aanvraag van het samenwerkingsverband dient plaats te vinden in de provincie dan wel het landsdeel (afhankelijk van het regionale niveau dat van toepassing is) waar meer dan 50% van de subsidiabele kosten worden gemaakt. Tot en met 2020 moesten de projecten binnen de KIA's van de Topsectoren plaatsvinden, daarna zijn dat de KIA's van het MTIB geworden op nationaal niveau en de nieuwe Regionale Innovatiestrategieën voor Slimme Specialisatie op regionaal niveau, waarin net als in het MTIB missies en sleuteltechnologieën leidend zijn geworden.⁹ Wanneer bedrijven uit verschillende programmaregio's samenwerken, en in geen van de regio's meer dan 50% van de subsidiabele kosten worden gemaakt, heeft RVO een vangnet en neemt RVO de aanvraag in behandeling. Eerder (tot 2021) bestond er net als bij de MIT-haalbaarheidsprojecten ook een landelijk vangnet voor MIT-R&D-samenwerkingsprojecten binnen topsectoren die op het regionale niveau werden uitgesloten van de MIT.

⁹ Staatscourant, nr. 16070, 31 maart 2021; <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-16070.html>.

De subsidie bedraagt 35% van gemaakte kosten en er zijn twee typen R&D-samenwerkingsprojecten met verschillende maximumsubsidiebedragen: "grote" projecten met een maximum van € 350.000 subsidie en "kleine" projecten met een maximum van € 200.000 subsidie. Dit onderscheid is gemaakt vanaf 2016 om te voorkomen dat sectoren met relatief veel grote R&D-projecten het budget (te) snel zouden opmaken ten koste van sectoren waar de gemiddelde projectgrootte kleiner is. De budgetten verschillen per jaar en per regio. Het aantal toegekende projecten blijft redelijk stabiel, hetgeen wordt weergegeven door figuur 2. Het bedrag aan toegewezen subsidies voor MIT-R&D-samenwerkingsprojecten is tussen 2013 en 2017 gestegen van € 13,4 miljoen naar € 32,8 miljoen in 2017 en vervolgens naar € 41,1 miljoen in 2021.

Figuur 2 MIT-R&D-samenwerkingsprojecten: aantallen projecten waar subsidie aan is toegekend per indieningsjaar; 2013-2021

Aantal projecten per jaar

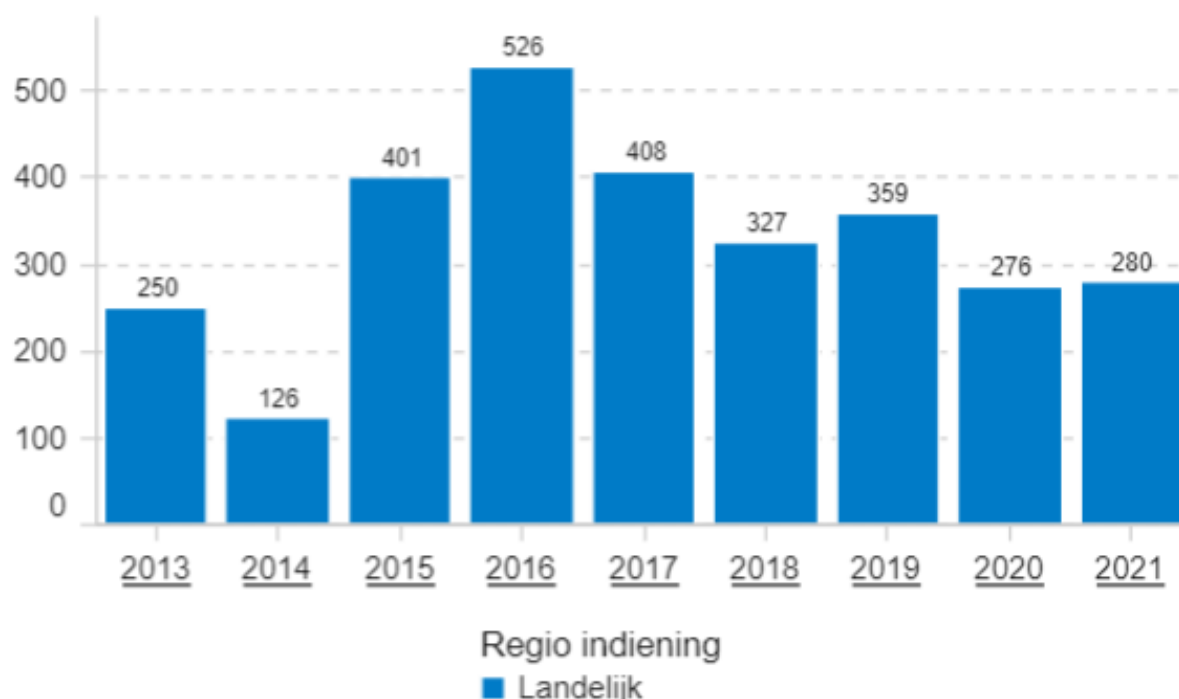

Bron: MIT-dashboard (opdrachtgeversrapportage van RVO; voor intern gebruik bij RVO en EZK).

Met de **MIT-kennisvouchers** stimuleert de overheid mkb-bedrijven (voor het eerst) in contact te treden met kennisinstellingen, opdat daardoor hun innovatief vermogen wordt versterkt. Daarnaast helpen de MIT-kennisvouchers bedrijven aan oplossingen voor eenvoudige kennisvraagstukken, ter bevordering van het economisch potentieel. Het uiteindelijke doel is dat kennisinstellingen en mkb'ers elkaar gemakkelijker weten te vinden, waardoor de impact van publiek gefinancierd onderzoek wordt vergroot en het innovatiepotentieel van mkb-bedrijven toeneemt. Tot en met 2020 gold dat de projecten binnen de KIA's van de Topsectoren moesten plaatsvinden; daarna zijn dat de KIA's van het MTIB geworden. De MIT-kennisvouchers worden gefinancierd door het Rijk. Bedrijven dienen aanvragen in bij RVO. Nadat een kennisinstelling de vraag heeft beantwoord, draagt de ondernemer de kennisvoucher over aan de kennisinstelling, waarna de kennisinstelling de voucher in kan leveren bij RVO en deze door RVO kan worden uitbetaald. Het aantal aangevraagde en toegekende vouchers stagneert al een tijd. Zie figuur 3 voor het verloop van het aantal toekenningen. Het bedrag aan toegewezen subsidies in het kader van MIT-kennisvouchers is tussen 2013 en 2016 sterk gestegen van € 0,9 miljoen naar € 2,0 miljoen en vervolgens teruggelopen naar € 1,0 miljoen in 2021.

Figuur 3 MIT-kennisvouchers: aantallen projecten waar subsidie aan is toegekend per indieningsjaar; 2013-2021

Aantal projecten per jaar

Bron: MIT-dashboard (opdrachtgeversrapportage van RVO; voor intern gebruik bij RVO en EZK).

In 2020 is een onderzoek gedaan naar redenen voor de onderuitputting van het budget die voort is gevloeid uit de stagnatie bij de aanvragen en de toekenningen.¹⁰ Mede naar aanleiding van de uitkomsten van dit onderzoek is het instrument in april 2022 aangepast om beter aan te sluiten bij de behoeften van de gebruikers (innovatieve MKB'ers met een kennisvraag).¹¹ Terwijl eerder sprake was van één type kennisvoucher, waarbij een subsidie werd vertrekt van 50% met een maximum van € 3.750, zijn in de nieuwe regeling twee typen kennisvouchers onderscheiden: grote en kleine. Bij de kleine vouchers bedraagt de subsidie 70% tot een maximumbedrag van € 5.250, bij de grote vouchers 40% tot een maximumbedrag van € 9.000. Ook is het in de nieuwe regeling mogelijk geworden dat ten hoogste drie mkb-ondernemers kleine MIT-kennisvouchers bundelen tot een gecombineerd MIT-kennisoverdrachtsproject bij één kennisinstelling. Deze aanpassingen zijn in het evaluatieonderzoek te betrekken in het licht van de onderuitputting die zich de laatste jaren voor heeft gedaan bij de MIT-kennisvouchers. De evaluatie richt zich echter op de regeling zoals die voorheen gegolden heeft, gelet op de geldende evaluatieperiode 2017-2021.

De in 2017 voor het laatst benutte optie **MIT-innovatieadviesprojecten** heeft veel verwantschap met de MIT-kennisvouchers. In deze projecten werd door een kennisinstelling of een adviesorganisatie advies uitgebracht over een toepassingsgerichte kennisvraag van een ondernemer. Verschillen met MIT-kennisvouchers zijn: 1) dat de subsidie wordt betaald aan de mkb-ondernemer die de subsidie aanvroeg, 2) dat het advies wordt gegeven door ofwel een kennisinstelling ofwel een adviesorganisatie en 3) dat de projecten op grotere schaal plaats kunnen vinden door een hoger maximaal subsidiebedrag van € 10.000. Voorts was bij dit instrument sprake van landelijke en regionale toekenningen, terwijl de MIT-kennisvouchers alleen landelijk zijn toegekend. Het subsidiepercentage bedroeg net als voorheen (tot in april 2022) bij de MIT-kennisvouchers het geval was, 50. Het instrument is (budgettair) benut in de jaren 2015-2017. Het

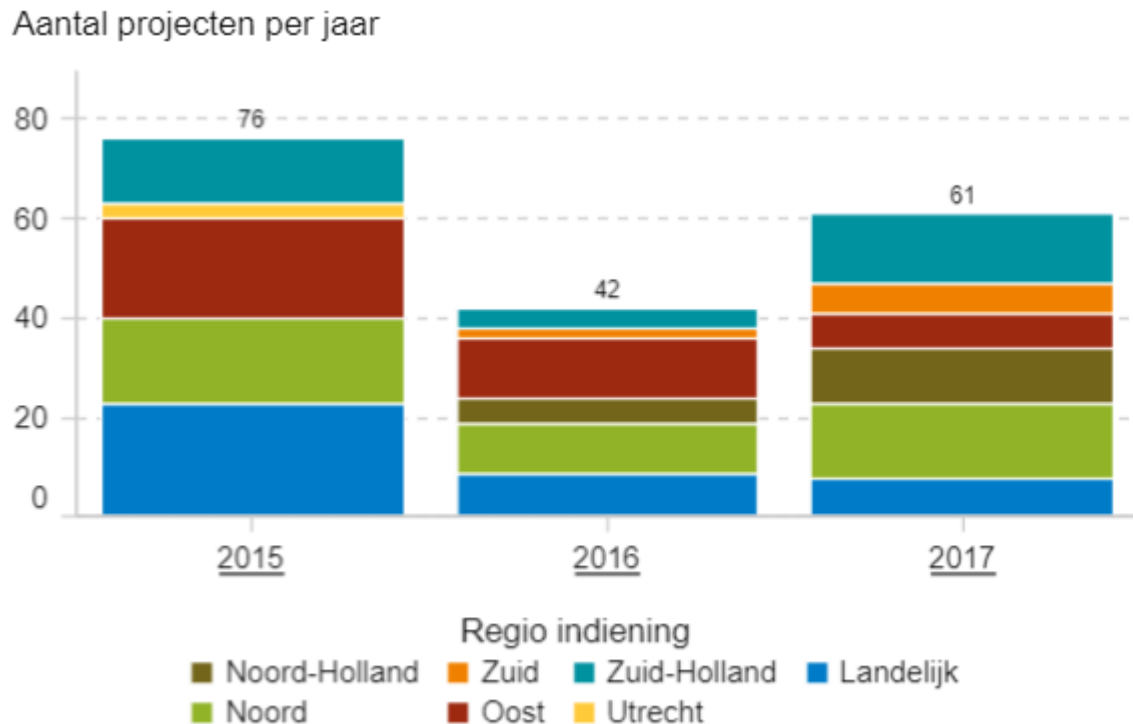
¹⁰ Technopolis, 2020, Onderzoek onderuitputting MIT-kennisvouchers;

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/03/31/onderzoek-onderuitputting-mit-kennisvouchers>.

¹¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2022-10120.html>

bedrag aan toegewezen subsidies voor MIT-innovatieadviesprojecten bedroeg in 2015 € 0,7 miljoen, in 2016 € 0,4 miljoen en in 2017 € 0,6 miljoen. Figuur 4 toont de aantallen toegekende projecten in de drie jaren.

Figuur 4 MIT-innovatieadviesprojecten: aantallen projecten waar subsidie aan is toegekend per indieningsjaar; 2015-2017

Bron: MIT-dashboard (opdrachtgeversrapportage van RVO; voor intern gebruik bij RVO en EZK).

3. Wat is de doelstelling van de MIT-regeling, wat is de doelgroep en hoe kan de regeling worden gelegitimeerd?

De **doelstelling** van de MIT is tweeledig: 1) het bevorderen van innovatie in het mkb en 2) het mkb beter in staat stellen zich aan te sluiten bij de door de topsectoren opgestelde Kennis- en Innovatieagenda's (tegenwoordig in het kader van het MTIB) op nationaal niveau dan wel de Regionale Innovatiestrategieën voor Slimme Specialisatie op regionaal niveau.¹² Dit wordt onder andere gedaan door: 1) het stimuleren van samenwerking tussen mkb-ondernemingen op het vlak van onderzoek, ontwikkeling en innovatie, 2) het stimuleren van het gebruik van publiek gefinancierde kennis door het mkb en/of 3) het stimuleren van mogelijkheden voor ondernemers tot een afgewogen keuze te komen voor het al dan niet starten met een innovatietraject. De MIT zorgt voor valorisatie en kenniscirculatie. Betrokkenheid van mkb-bedrijven bij de topsectoren en het MTIB is mede van belang om te veel dominantie van gevestigde grotere bedrijven tegen te gaan, daarbij ook gelet op de vernieuwing die vanuit jonge dynamische bedrijven kan ontstaan.

De MIT speelt ook een rol in het stroomlijnen van verschillende mkb-innovatie-instrumenten van het Rijk en de regio's in één instrument dat herkenbaar, gemakkelijk in gebruik en aantrekkelijk is voor mkb'ers. Sinds 2015 wordt de MIT samen met de provincies/regio's uitgevoerd en is de opzet van de MIT gewijzigd. De MIT richt zich sindsdien ook op aansluiting van het mkb op de Regionale Innovatiestrategieën voor Slimme Specialisatie.¹³

¹² Staatscourant, nr. 11732, 28 februari 2018, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2018-11732.html>; Staatscourant, nr. 16070, 31 maart 2021; <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-16070.html>.

¹³ Staatscourant, nr. 11732, 28 februari 2018, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2018-11732.html>; Staatscourant, nr. 16070, 31 maart 2021; <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-16070.html>.

In de begroting van EZK (artikel 2, dat betrekking heeft op het bedrijvenbeleid) valt de MIT onder beleid dat gericht is op het volgende strategisch doel: "Het realiseren van duurzame innovaties die bijdragen aan de maatschappelijke vooruitgang met Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid en publiek-private onderzoekssamenwerking". Er zijn geen concrete kwantitatieve doelen beschikbaar voor de MIT. Ook is geen termijn geformuleerd waarbinnen bepaalde doelen gerealiseerd zouden moeten zijn.

De MIT heeft een brede **doelgroep**. Globaal geformuleerd bestaat de doelgroep uit mkb'ers die willen innoveren en aansluiting willen of kunnen krijgen bij de door topsectoren opgestelde Kennis- en Innovatie Agenda's (tegenwoordig in het kader van het MTIB) dan wel (sinds 2015) - op regionaal niveau - de Regionale Innovatiestrategieën voor Slimme Specialisatie. De verschillende instrumenten die deel uit maken van de MIT hebben ieder hun eigen, niet nauwkeurig bepaalde doelgroep. De MIT bedient, blijkens de vorige evaluatie van de MIT uit 2017, in de periode 2013-2015 voor ongeveer de helft kleine tot zeer kleine bedrijven, waaronder starters (max. 5 werknemers).

De exacte **legitimatie van de overheidsrol** verschilt per MIT-instrument. Het uitgangspunt is in algemene zin dat het mkb (in het bijzonder) onderinvesteert in R&D en niet optimaal profiteert van de beschikbare kennisinfrastructuur onder andere omdat de kosten en risico's van innovatie voor het mkb relatief groter zijn dan voor het grootbedrijf en het mkb ten opzichte van het grootbedrijf informatieasymmetrie ondervindt. Ook legitimeert vanaf 2021 de bijdrage die MIT-projecten leveren aan het adresseren van maatschappelijke uitdagingen uit het MTIB een deel van de overheidsrol. Bij het adresseren van maatschappelijke uitdagingen is sprake van externe effecten in de vorm van niet-materiële baten voor de maatschappij. Om daarbij een focus aan te brengen, is er voor gekozen dit te beperken tot de Topsectoren omdat de idee is dat deze sectoren de grootste economische en maatschappelijke impact kunnen realiseren met innovaties.

TKI-netwerkactiviteiten bevorderen kennisdeling en netwerkvorming tussen mkb-ondernemers met netwerkactiviteiten zoals masterclasses, workshops of conferenties. Dit grijpt aan bij netwerkexternaliteiten als bron van marktfalen. Bedrijven kunnen via de netwerkactiviteiten beter profiteren van elkaars kennis. Bij TKI-netwerkactiviteiten wordt beoogd zo veel mogelijk ondernemers te betrekken bij de topsector/TKI, en vanaf 2021 bij de KIA('s) uit het MTIB waar de TKI bij betrokken is. TKI's kunnen een organiserende rol hiervoor op zich nemen voor het bij elkaar brengen van partijen. Vanuit systeemperspectief wordt daarbij coördinatiefalen geadresseerd: partijen weten elkaar zelf onvoldoende te vinden.

TKI-innovatiemakelaars dienen om mkb-bedrijven in contact te brengen met kennispartners die hun innovatieproblemen kunnen oplossen. Idealiter komt een meer duurzame relatie tussen een bedrijf en een kennispartner (of andere kennispartners) tot stand. Dit grijpt aan bij asymmetrische informatie als bron van marktfalen. Bij individuele mkb-bedrijven kan een goed zicht op geschikte kennispartners ontbreken. De TKI's kunnen daar een nuttige makel-schakelrol bij vervullen, wat vanuit een systeemperspectief is te zien als het adresseren van coördinatiefalen.

Bij de **MIT-haalbaarheidsprojecten** is de gedachtegang anders. Het ontbreekt mkb'ers aan middelen (of aan mogelijkheden om die middelen bijeen te brengen) om te investeren in kostbare R&D-trajecten met een hoogst onzekere uitkomst. Hier spelen onverzekerbare risico's als bron van marktfalen en informatieasymmetrie op de kapitaalmarkt specifiek als bron van kapitaalmarktfalen. Gesubsidieerde haalbaarheidsstudies helpen mkb-bedrijven en potentiële financiers bij het maken van de afweging of de investering kansrijk genoeg is.

Voor de **MIT-R&D-samenwerkingsprojecten** geldt dat mkb-ondernemingen in R&D onderinvesteren omdat ze de mogelijke voordelen van hun R&D investeringen niet ten volle kunnen toe-eigenen. Spill-over effecten zorgen ervoor dat de maatschappelijke baten ook buiten de onderneming neerslaan. Omdat het maatschappelijk rendement van dit soort investeringen dan groter kan zijn dan de private baten die bij de investeerders neerslaan, is er een legitimatie voor financiële ondersteuning door de overheid. Dit grijpt concreet aan bij externe effecten van het ontwikkelen van kennis en het verrichten van innovaties als bron van marktfalen. Ook is het voor mkb'ers lastig om de financiering van R&D rond te krijgen wanneer de mogelijke opbrengsten van

deze investeringen pas jaren later zichtbaar zullen worden en met veel onzekerheid over de te behalen rendementen. Dit grijpt aan bij onverzekerbare risico's als bron van marktfalen. Tevens kan informatieasymmetrie op de kapitaalmarkt hier meespelen specifiek als bron van kapitaalmarktfalen.

De gedachte achter de **MIT-kennisvouchers** is dat veel mkb'ers nauwelijks gebruik maken van de mogelijkheden die de publieke kennisinfrastructuur biedt, omdat ze die niet kennen, of omdat ze niet weten wat die voor hen kan betekenen. Omgekeerd weten kennisinstellingen mogelijk onvoldoende (en hebben ze ook te weinig prikkels) om te werken voor het mkb. De MIT-kennisvouchers proberen hier op een laagdrempelige manier wat aan te doen. Dit is gerelateerd aan informatie-asymmetrie als bron van marktfalen. Vanuit een systeemperspectief kan hierbij verder worden gedacht aan coördinatiefalen als gevolg van informatieasymmetrie. Ook is vanuit een systeemperspectief sprake van institutioneel falen als kennisinstellingen te weinig prikkels hebben om zich te richten op kennisbehoeften van bedrijven. Het adresseren van het laatste kan desgewenst ook als het mitigeren of corrigeren van overheidsfalen worden gezien.

Voor **MIT-innovatieadviesprojecten**, die in 2017 nog van toepassing waren als te benutten optie binnen de MIT, is de legitimatie vergelijkbaar met die voor de MIT-kennisvouchers, gezien de verwantschap die de twee instrumenten hebben. Institutioneel falen is hierbij echter alleen te betrekken op kennisinstellingen, niet op (private) adviesorganisaties.

4. Hoe werkt de MIT-regeling?

Voor de mkb-instrumenten vraagt de ondernemer de subsidie aan, voor de TKI instrumenten wordt de aanvraag ingediend door het TKI.

Sinds 2015 is er een **landelijk en een regionaal deel** van de MIT. Voor het regionale deel vindt cofinanciering vanuit EZK plaats. Dat betekent dat regio's zelf een deel van hun MIT betalen en EZK dit medefinanciert. Voor 2021 was dit altijd volgens een ratio 1:1 maar sinds 2021 is die ratio iets verschoven (in 2021 variabel en voor 2022 is de ratio 1 euro van de regio betekent ca 1,22 euro van EZK (verdeling van 45/55 op het totaal). Dit heeft zijn oorzaak in het feit dat regio's hun 'regionale MIT-regelingen' breder openstellen en daarmee ondernemers actief in het gehele MTIB kans geven mee te dingen. RVO is betrokken bij de uitvoering door regio's, bij 5 sommige meer dan bij andere. Er wordt met de regio's samengewerkt t.b.v. adequate voorlichting en communicatie richting aanvragers.

Hiernaast voert RVO de landelijke regeling uit, en zorgt voor de beschikbaarheid van een gezamenlijke loketwijzer, zodat ondernemers weten waar ze hun aanvragen moeten indienen. De landelijke regeling is tussen 2015 en 2021 bedoeld voor projecten uit Topsectoren die een bepaalde regio niet financiert omdat deze Topsector niet in het provinciale/regionale beleid past. Vanaf 2021 is de landelijke regeling bedoeld voor zogenaamde regio-overstijgende projecten.

Hieronder wordt een beeld gegeven van de **werking van de MIT** en de **beschikbare budgetten** door de jaren heen, in een chronologische overzicht vanaf de start van de regeling in 2013. Ondanks dat deze evaluatie zich primair richt op de jaren vanaf 2017, is het nuttig een overzicht te geven van het *verloop* van de regeling en hoe deze werd uitgevoerd. Dat geeft extra kleuring bij data over die jaren.

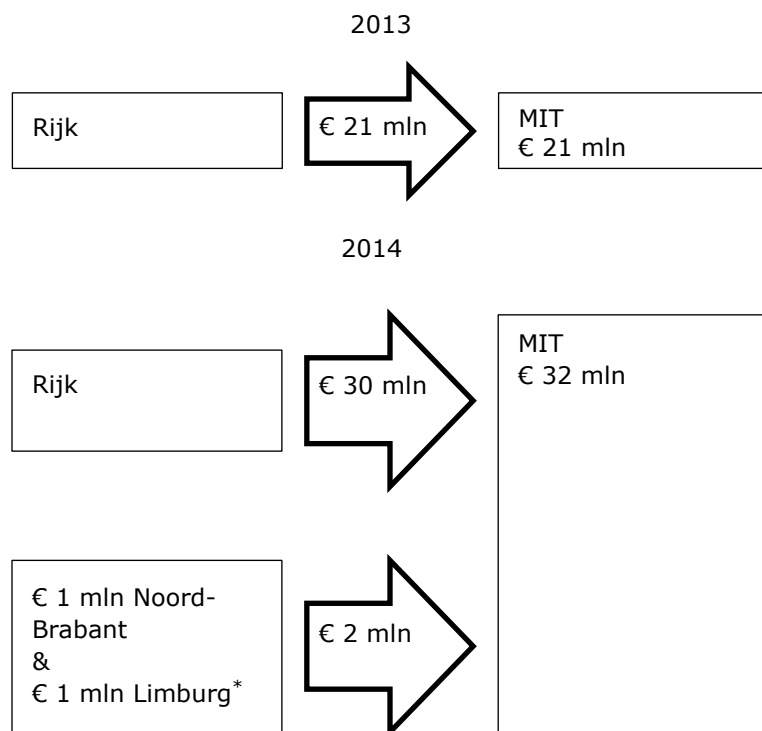
Uitvoering van de regeling in 2013 en 2014

In 2013 en 2014 gaven de topsectoren via de MKB-plannen aan binnen welke thema's de aanvragen dienden te passen en hoe het beschikbare budget per sector verdeeld werd over de instrumenten. Voor elke sector werd in 2013 en 2014 een MIT-MKB-plan ingediend met een maximumomvang van € 2 mln. en daarnaast een maximum van € 2 mln. voor de cross-cutting thema's ICT binnen HTSM en Bio-based binnen Chemie. In 2013 had de topsector Agri Food een eigen valorisatie-instrument voor het mkb. De MIT is pas met ingang van 2014 ook van toepassing op deze sector. Het instrumentarium in 2013 en 2014 bestond uit:

	2013	2014
Aan te vragen door het mkb		
MIT-R&D-samenwerkingsprojecten	Subsidie 40%, maximaal € 150.000, maximaal € 75.000 per deelnemer	Subsidie 30%, maximaal € 200.000, maximaal € 100.000 per deelnemer
MIT-haalbaarheidsstudies	Subsidie 50%, maximaal € 50.000	Subsidie 40%, maximaal € 50.000
MIT-kennisvouchers	Subsidie 50%, maximaal € 3.750	Subsidie 40%, maximaal € 3.750
MIT-innovatieprestatiecontracten	Subsidie 40%, maximaal € 25.000 per deelnemer, 10-20 deelnemers	Subsidie 30%, maximaal € 25.000 per deelnemer, 10-20 deelnemers
Inhuur hooggekwalificeerd personeel	Subsidie 50%, maximaal € 50.000	Subsidie 50% maximaal € 50.000
Aan te vragen door TKI's		
Netwerkactiviteiten	€ 100.000, max € 1.000 per deelnemende mkb-onderneming	€ 100.000, maximaal € 1.000 per deelnemende mkb-onderneming
Innovatiemakelaars	Subsidie 50%, maximaal € 100.000, maximaal € 10.000 per mkb-onderneming	Subsidie 50%, maximaal € 100.000, maximaal € 10.000 per mkb-onderneming

In 2013 werden alle instrumenten volgens het First Come, First Served principe (FCFS) afgehandeld. In 2014 was er naast de sectorbudgetten via een tender € 8 mln. beschikbaar voor R&D- samenwerkingsprojecten waarbij selectie op basis van kwaliteit van de projecten centraal stond. Toen zijn projecten van verschillende topsectoren voor het eerst in competitie met elkaar gesteld.

Budget in 2013 en 2014

* Dit betreft participaties van de provincies Limburg en Noord-Brabant via pilots.

Uitvoering van de regeling in 2015 en 2016

In 2015 en 2016 werd uitvoering gegeven aan de MIT in het Kader van de Samenwerkingsagenda 'Een gezamenlijke aanpak MKB innovatieondersteuning'.

Voor de samenwerking met de regio in deze periode werd via het amendement Van Veen/Vos extra budget beschikbaar is gesteld voor de MIT. In totaal ging het in het amendement om € 20 miljoen extra voor het innovatieve mkb, waarvan € 11 miljoen voor de MIT (€ 5,5 miljoen per jaar).

In 2015 en 2016 werd gewerkt met een aangepaste instrumentenkoffer die samen met de regio's tot stand kwam:

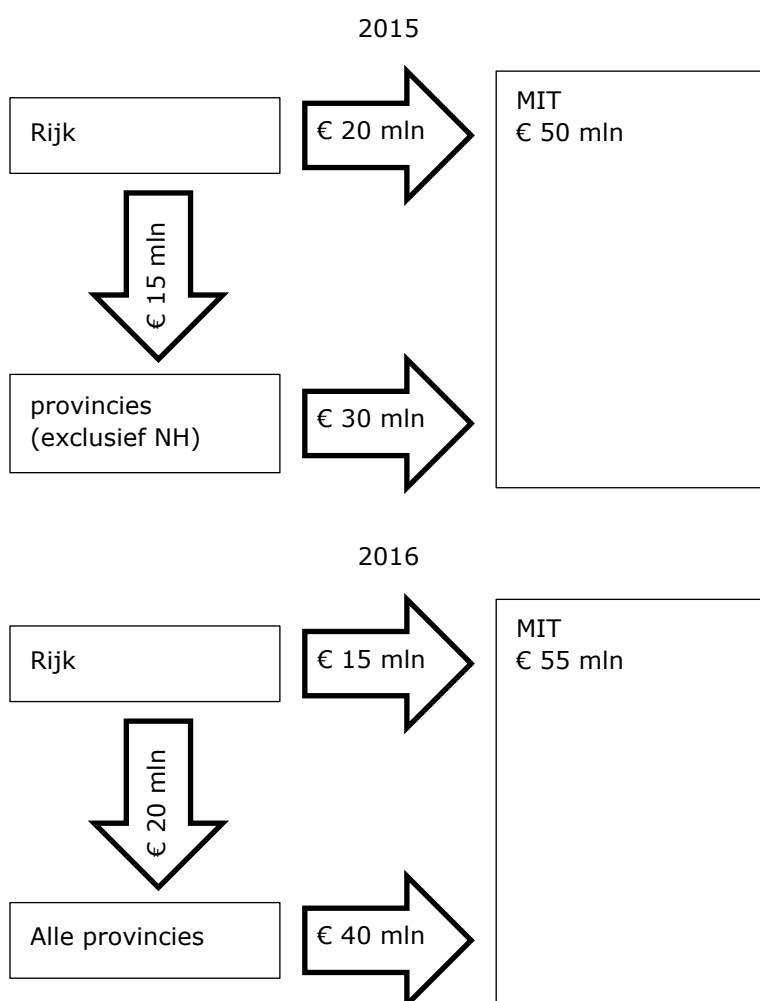
2015		2016
Aan te vragen door het mkb		
MIT-haalbaarheidsprojecten	Subsidie 40%, maximaal € 50.000	Subsidie 40%, maximaal € 50.000
MIT-innovatieadviesprojecten	Subsidie 50%, maximaal € 10.000	Subsidie 50%, maximaal € 10.000)
MIT-R&D-samenwerkingsprojecten	Subsidie 35%, maximaal € 200.000, maximaal € 100.000 per deelnemer	Klein: Subsidie 35%, maximaal € 200.000, maximaal € 100.000 per deelnemer
		Groot: alleen regionaal in Zuid, Noord en Zuidvleugel Subsidie 35%, € 200.000 - maximaal € 350.000, maximaal € 175.000 per deelnemer
MIT-kennisoverdrachtsprojecten (MIT-kennisvouchers)	Alleen landelijk Subsidie 50%, maximaal € 3.750	Alleen landelijk Subsidie 50%, maximaal € 3.750
Aan te vragen door TKI's		
Netwerkactiviteiten	Maximaal de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased	Maximaal de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased
Innovatiemakelaars	Ten minste de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased	Ten minste de helft van het plafond bedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased

In 2015 en 2016 gaven de topsectoren via de topsectorenagenda's aan binnen welke thema's binnen de Topsector de aanvragen dienden te passen. De topsectoren kozen niet langer hoe zij de beschikbare budgetten over de beschikbare instrumenten verdelen.

Het gezamenlijk ontwikkelde MIT-pakket werd primair beschikbaar gesteld via de provinciale verordeningen en was bedoeld voor aanvragen die passen in de desbetreffende Regionale Innovatie Strategie (RIS) én een van de MKB-programma's of MKB-plannen van de topsectoren. Deze mkb-plannen werden voor dit doel verzameld in één toetsingskader dat in de bijlage van de MIT-regelingen werd opgenomen. Daarnaast konden onder bepaalde voorwaarden subsidies voor MIT-projecten worden aangevraagd bij het Ministerie van Economische Zaken. De landelijke module stond open voor mkb-ondernemingen die subsidie aanvragen voor MIT-projecten die niet in de regio worden gesubsidieerd, omdat het project viel onder een topsector die in de regio geen prioriteit had, of omdat de aanvraag een bovenregionaal samenwerkingsproject betrof. Ook werd in

de landelijke module ondersteuning geboden aan het mkb in de vorm van MIT-kennismvouchers; deze werden nooit door de regio verstrekt.

Budget in 2015 en 2016

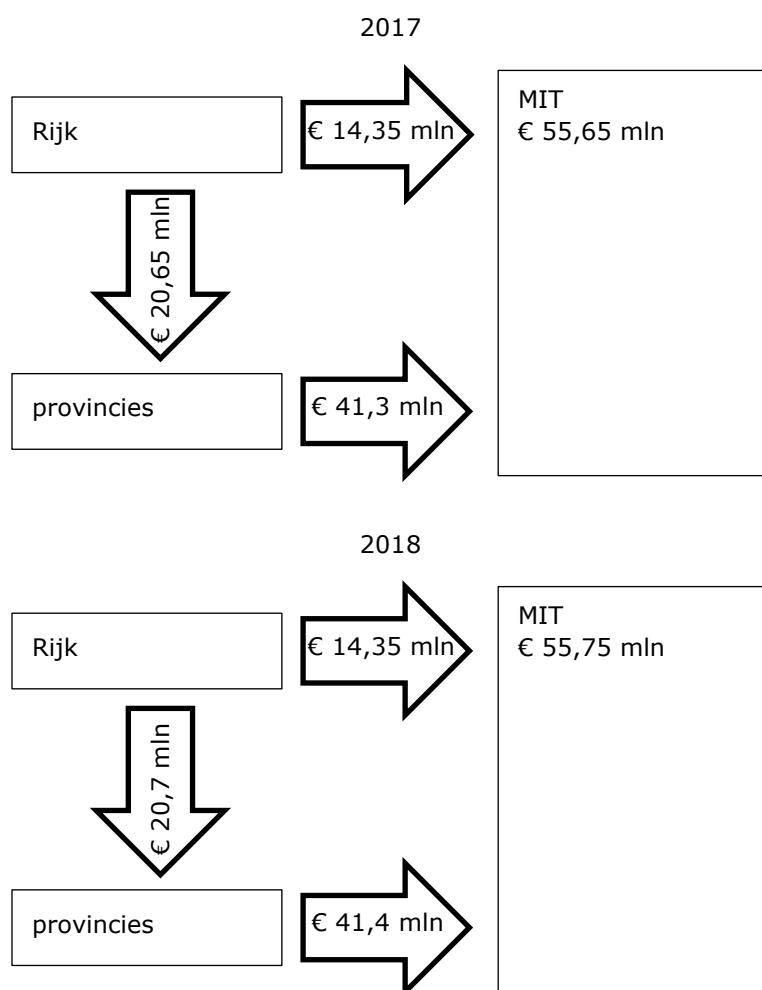
Uitvoering van de regeling in 2017 en 2018

In 2017 werd het maximale subsidiebedrag voor MIT-haalbaarheidsprojecten aangepast van € 50.000 naar € 25.000. Het subsidiepercentage bleef gelijk. In 2018 gold dat de pilot die Zuid, Noord en de Zuidvleugel deden, waarbij er onderscheid gemaakt werd tussen kleine en grote R&D-samenwerkingsprojecten, landelijk werd uitgerold. Verder werd er budgettair gestopt met de MIT-innovatieadviesprojecten, wegens te weinig animo. Het budget voor deze projecten werd toegevoegd aan de MIT-haalbaarheidsprojecten.

2017		2018
Aan te vragen door het mkb		
MIT-haalbaarheidsprojecten	Subsidie 40%, maximaal € 25.000	Subsidie 40%, maximaal € 25.000
MIT-innovatieadviesprojecten	Subsidie 50%, maximaal € 10.000	Geen budget
MIT-R&D-samenwerkingsprojecten	Klein: Subsidie 35%, maximaal € 200.000, maximaal € 100.000 per deelnemer	Klein: Subsidie 35%, maximaal € 200.000, maximaal € 100.000 per deelnemer

	Groot: alleen regionaal in Zuid, Noord en Zuidvleugel Subsidie 35%, € 200.000 - maximaal € 350.000, maximaal € 175.000 per deelnemer	Groot: Subsidie 35%, € 200.000 - maximaal € 350.000, maximaal € 175.000 per deelnemer
MIT-kennisoverdrachtsprojecten (MIT-kennisvouchers)	Alleen landelijk Subsidie 50%, maximaal € 3.750	Alleen landelijk Subsidie 50%, maximaal € 3.750
Aan te vragen door TKI's		
Netwerkactiviteiten	Maximaal de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased	Maximaal de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased
Innovatiemakelaars	Ten minste de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased	Ten minste de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased

Budget in 2017 en 2018

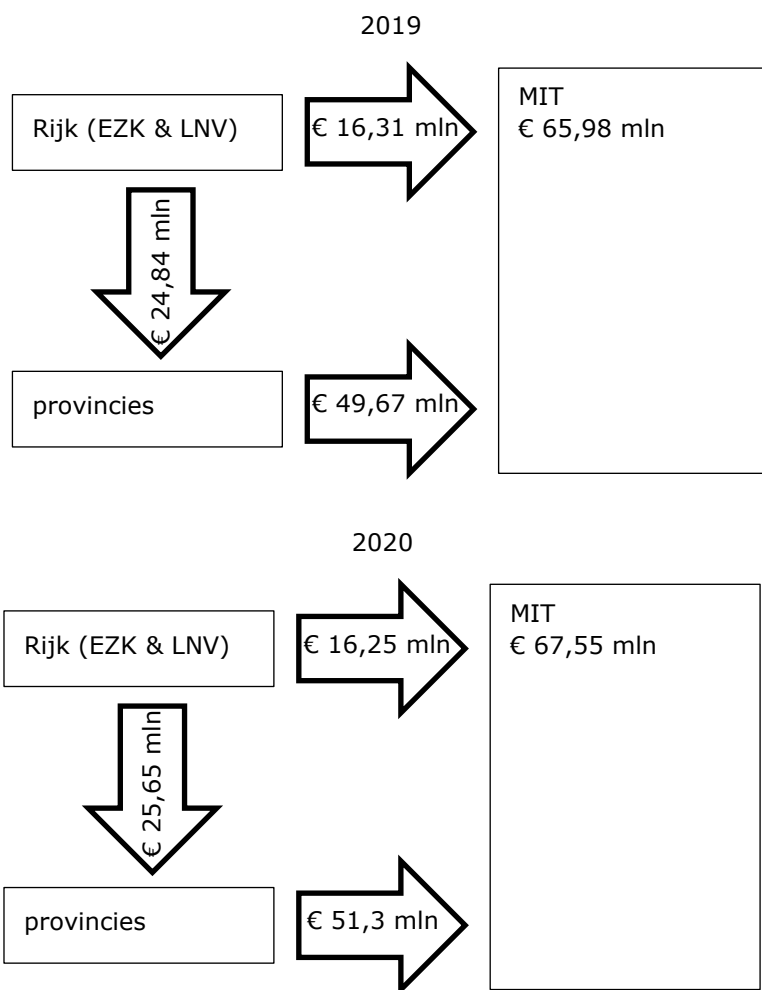
Uitvoering van de regeling in 2019 en 2020

2019		2020
Aan te vragen door het mkb		
MIT-haalbaarheidsprojecten	Subsidie 40%, maximaal € 20.000	Subsidie 40%, maximaal € 20.000
MIT-innovatieadviesprojecten	Geen budget	Geen budget
MIT-R&D-samenwerkingsprojecten	Klein: Subsidie 35%, maximaal € 200.000, maximaal € 100.000 per deelnemer	Klein: Subsidie 35%, maximaal € 200.000, maximaal € 100.000 per deelnemer
	Groot: Subsidie 35%, € 200.000 - maximaal € 350.000, maximaal € 175.000 per deelnemer	Groot: Subsidie 35%, € 200.000 - maximaal € 350.000, maximaal € 175.000 per deelnemer
MIT-kennisoverdrachtsprojecten (MIT-kennisvouchers)	Alleen landelijk Subsidie 50%, maximaal € 3.750	Alleen landelijk Subsidie 50%, maximaal € 3.750
Aan te vragen door TKI's		
Netwerkactiviteiten	Maximaal de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased	Maximaal de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased
Innovatiemakelaars	Ten minste de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased	Ten minste de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased

In 2019 werd het maximale subsidiebedrag voor de MIT-haalbaarheidsprojecten verder naar beneden bijgesteld, naar maximaal € 20.000, met een gelijkblijvend subsidiepercentage. Verder veranderde er niets inhoudelijks, maar in 2020 zijn de TKI's gevraagd om bij het opstellen van het inhoudelijke toetsingskader rekening te houden met het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid en de KIA's die in het kader van dat beleid zijn opgesteld.

Budget in 2019 en 2020

In 2019 besloot voor het eerst, naast de provincies, ook LNV een bijdrage te willen leveren voor een specifiek 'thematisch luik' binnen de MIT: het visserijluik. Dit was een speciaal luik voor visserijprojecten, uitgevoerd door RVO waarbij LNV € 400k investeerde in MIT-haalbaarheidsprojecten die pasten binnen de Topsector Agrifood, maar zich specifiek richtten op innovatieve vormen van visserij. In 2020 voegde LNV hier nog € 1,35 mln. aan toe voor MIT-haalbaarheidsprojecten en MIT-R&D-samenwerkingsprojecten specifiek op het gebied van duurzame dierlijke producten.

Uitvoering van de regeling in 2021

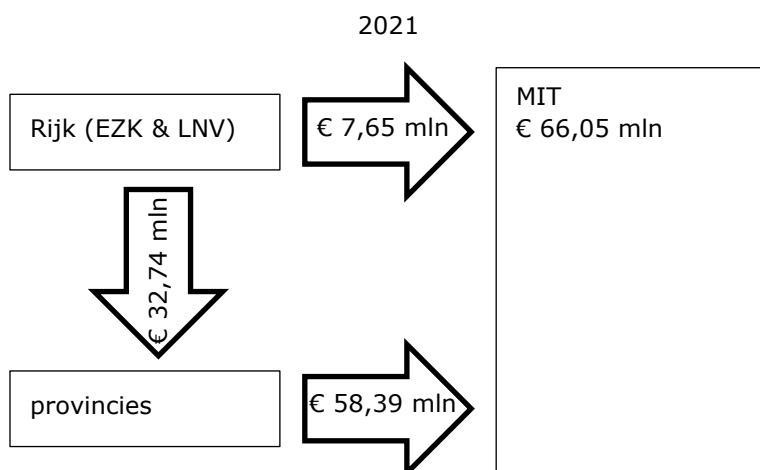
In 2021 is de draai van Topsectoren naar Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid (MTIB) binnen de MIT verder vervolmaakt. Dat betekent dat het toetsingsdocument dat voorheen per Topsector werd opgesteld, nu per KIA van het MTIB werd opgesteld. Ondernemers die een MIT-aanvraag deden, werd vanaf dat jaar gevraagd aan te geven binnen welke KIA hun project viel. Daarnaast werd er wat veranderd aan de puntentelling voor aanvragen bij MIT-R&D-samenwerkingsprojecten. Voorheen verdienden aanvragers 3 keer maximaal 30 punten voor respectievelijk technologische haalbaarheid, economische haalbaarheid en kwaliteit van het samenwerkingsverband. Daarnaast waren er 10 punten te verdienen met de mate waarin een project cross-sectoraal van aard was. Dit is in 2021 aangepast naar 4 keer maximaal 25 punten voor technologische haalbaarheid, economische haalbaarheid, kwaliteit van het samenwerkingsverband en impact op de maatschappelijke uitdagingen van de missies.

2021	
Aan te vragen door het mkb	
MIT-haalbaarheidsprojecten	Subsidie 40%, maximaal € 20.000
MIT-innovatieadviesprojecten	Geen budget
MIT-R&D-samenwerkingsprojecten	Klein: Subsidie 35%, maximaal € 200.000, maximaal € 100.000 per deelnemer
	Groot: Subsidie 35%, € 200.000 - maximaal € 350.000, maximaal € 175.000 per deelnemer
MIT-kennisoverdrachtsprojecten (MIT-kennisvouchers)	Alleen landelijk Subsidie 50%, maximaal € 3.750

Aan te vragen door TKI's	
Netwerkmactiviteiten	Maximaal de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased
Innovatiemakelaars	Ten minste de helft van het plafondbedrag van € 200.000 per TKI, en € 400.000 voor HTSM/ICT en Chemie/Biobased

Budget in 2021

Dankzij de wijzigingen in het toetsingskader veranderde de manier van budgetteren in 2021 ook significant. Zoals hierboven bij 4.3 is aangegeven, kozen de verschillende regio's tot 2021 welke Topsectoren zij wel en niet subsidieerden. Hierdoor stonden bepaalde Topsectoren in bepaalde regio's dus *open* of *dicht*. Ondernemers uit regio's waar een bepaalde Topsector *dicht* stond, konden in het landelijk vangnet aanvragen. Door de ombuiging van het beleid moesten in 2021 ondernemers voor het eerst aangeven binnen welke KIA van het MTIB hun project paste. De verschillende regio's gaven hierbij aan dat ze het niet opportuun vonden om gehele KIA's dicht te zetten en dus werd afgesproken dat het hele MTIB *open* zou komen te staan in elke regio. Hierdoor verloor het landelijk vangnet voor een groot deel zijn functie en zou EZK veel middelen uit het landelijk vangnet overhouden. Hierop is besloten om in 2021 een andere verdeelsleutel te hanteren voor de bedragen die aan de provincies werden overgemaakt: voor het eerst decentraliseerde EZK in 2021 méér middelen dan dat de provincies zelf in hun regelingen hadden zitten. In 2021 ging deze verdeling nog via een eenmalige afspraak waarbij rekening gehouden werd met de budgetten bij de verschillende provincies. Hier kwam het volgende plaatje uit:

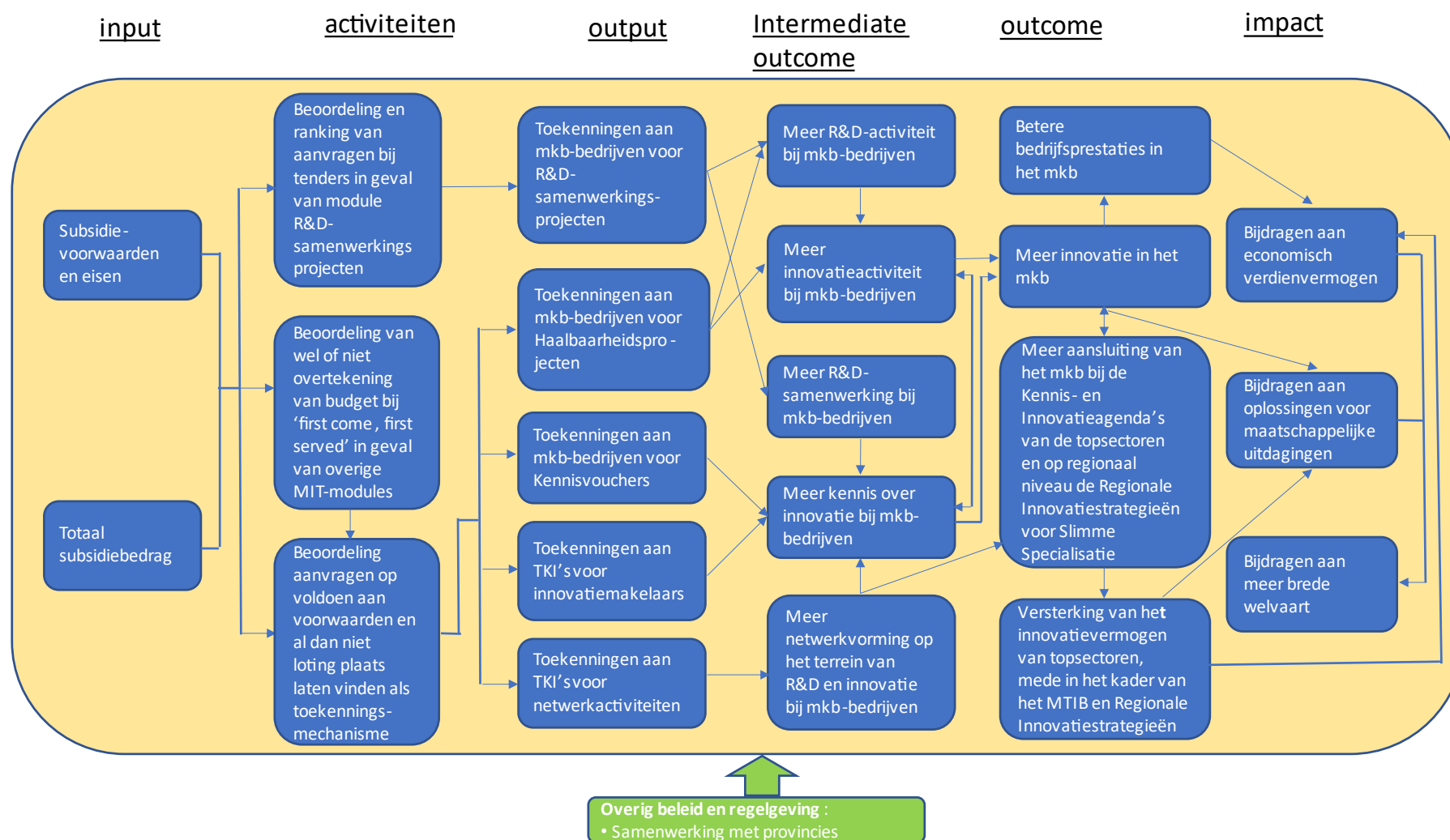

5. Hoe ziet de doelenboom eruit in het kader van de beleidstheorie?

Het schema op de volgende pagina geeft de **beleidstheorie** weer in de vorm van een doelenboom, op basis van een 'theory of change'-benadering. Het schema brengt in beeld hoe het beleid verondersteld wordt te werken van 'inputs' naar 'impacts'. Op enkele plaatsen zijn pijlen met punten in twee richtingen weergegeven, waarmee wisselwerkingen tot uitdrukking worden gebracht.

De tweeledige doelstelling van de MIT, genoemd in paragraaf 3 (te weten: 1) het bevorderen van innovatie in het mkb en 2) het mkb beter in staat stellen zich aan te sluiten bij de door de topsectoren opgestelde Kennis- en Innovatieagenda's op nationaal niveau dan wel de Regionale Innovatiestrategieën voor Slimme Specialisatie op regionaal niveau) heeft als uitgangspunt gediend bij de 'outcome'. De gehanteerde toekenningssystematieken en de daaruit voortvloeiende toekenningen van verschillende vormen van MIT-subsidies hebben invulling gegeven aan de 'activiteiten' en 'output'. De 'intermediate outcome' geeft verschillende schakels weer van 'output' naar 'outcome'. Tot slot is een verbinding gemaakt naar bijdragen aan economisch verdienvermogen en bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen als uiteindelijke beoogde 'impact' ten behoeve bijdragen aan meer brede welvaart.

Figuur 5: Beleidstheorie

Bij de 'activiteiten' is een onderscheid gemaakt tussen de twee toekenningsmethodieken die hebben gegolden in de evaluatieperiode 2017-2021: toekenningen op basis van rangschikking op kwaliteit via tenders en 'first come, first served', hetgeen inhoudt: toekenningen op basis van volgorde van binnenkomst van de aanvragen. Toekenning op basis van rangschikking op kwaliteit is van toepassing bij MIT-R&D-samenwerkingsprojecten, 'first come, first served' bij de overige onderdelen van de MIT. Toekenningen voor MIT-R&D-samenwerkingsprojecten en MIT-haalbaarheidsprojecten vinden zowel op landelijk als op regionaal niveau plaats en toekenningen voor de overige onderdelen van de MIT alleen op landelijk niveau.

Vanwege structurele overtekening van het budget op de eerste dag van indieningen vertaalt 'first come, first served' zich bij de haalbaarheidsprojecten veelal in loting. In bepaalde regio's komt het voor dat sprake is van een uitzondering in bepaalde jaren. Bij MIT-kennisvouchers, die alleen op landelijk niveau worden toegekend, is al enige jaren (sinds 2015) sprake van onderuitputting van het budget. Toekenningen hiervan vinden verspreid over het jaar plaats, afhankelijk van de dag van aanvragen en de behandelperiode die nodig is. Bij TKI-netwerkactiviteiten en TKI-innovatiemakelaars worden budgetten beschikbaar gesteld aan TKI's op het landelijke niveau van de topsectoren. Die worden in de praktijk volledig benut. De TKI's vragen de middelen binnen een bepaalde openstellingsperiode in één keer aan voor het gehele jaar, waarna toekenning voor het gehele jaar plaatsvindt.

Toekenningen voor MIT-innovatieadviesprojecten zijn in het schema buiten beschouwing gelaten. Die hebben gedurende de evaluatieperiode 2017-2021 alleen in 2017 plaatsgevonden. De wijze van toekenning en de doorwerking naar 'intermediate outcome' is vergelijkbaar met die bij toekenningen voor MIT-kennisvouchers, met dien verstande dat in het geval van MIT-innovatieadviesprojecten sprake is geweest van toekenningen op zowel landelijk als regionaal niveau. Budget werd (op landelijk en regionaal niveau) opengesteld voor MIT-innovatieadviesprojecten en MIT-haalbaarheidsprojecten gecombineerd. Overtekening van het budget voor deze combinatie van MIT-instrumenten op de eerste dag van indieningen vertaalde zich in loting. Toekenningen voor MIT-innovatieadviesprojecten vloeiden dan voort uit een lotingsproces voor de twee MIT-instrumenten gecombineerd.

6. Welke onderzoeksvragen zijn te beantwoorden en welke hypothesen zijn te toetsen?

a. Onderzoeksvragen

Hieronder volgt een overzicht van de in de evaluatie te beantwoorden **onderzoeksvragen**.

Doeltreffendheid van het beleid

Onder '**doeltreffendheid van het beleid**' verstaan we de mate waarin is bijgedragen aan het bereiken van de doelen van het instrument

1. In welke mate stimuleert de MIT innovatie bij het mkb door het bevorderen van innovatieactiviteiten en R&D-samenwerking en het gebruik van met publieke middelen gegenereerde kennis? Maak hierbij een onderscheid tussen de verschillende instrumenten binnen de MIT en kijk ook naar de kwaliteit van de projecten binnen de verschillende instrumenten. Hierbij is het structurele effect het meest relevant, m.a.w. het effect ná afronding van het gesubsidieerde project.
 - o Kijk hierbij bij de MIT-haalbaarheidsprojecten specifiek ook naar de impact die de uitkomsten hebben op het aantal succesvolle gestarte innovatietrajecten naar aanleiding van een MIT-haalbaarheidsproject.
2. In welke mate vindt het mkb via de MIT aansluiting bij de door de topsectoren opgestelde innovatieagenda's? Welke vormen van aansluiting zijn waar te nemen en in welke mate heeft de MIT aan die verschillende vormen van aansluiting bijgedragen?
3. In welke mate vindt het mkb via de MIT aansluiting bij de Regionale Innovatiestrategieën voor Slimme Specialisatie op regionaal niveau?
4. In welke mate draagt deze mogelijke aansluiting bij aan de versterking van het innovatieve vermogen van de Topsectoren?

5. In welke mate wordt hierbij naast het bevorderen van economische prestaties van bedrijven ook bijgedragen aan het adresseren van maatschappelijke uitdagingen?
6. In welke mate wordt de doelgroep van de MIT bereikt? Maak hierbij een onderscheid tussen de verschillende instrumenten binnen de MIT.
7. In hoeverre heeft de samenwerking met provincies/regio's geleid tot een vergroting van het mkb-bereik?
8. In hoeverre heeft de samenwerking met provincies/regio's geleid tot een vergroting/versterking van mkb-netwerken door het benutten van de regionale nabijheid?
9. In welke mate worden mkb'ers door de MIT gestimuleerd om nieuw contact te zoeken met kennisinstellingen? Zo ja, waar heeft dit contact toe geleid, ook op de langere termijn?
10. In welke mate worden mkb'ers die niet eerder innovatief waren, door de MIT gestimuleerd om R&D te doen? En zo ja, in welke mate was deze R&D succesvol voor het bedrijf? Maak hierbij een onderscheid tussen de verschillende instrumenten binnen de MIT.
11. In welke mate stimuleert de MIT regionale ecosystemen en stimuleert de MIT regio's om regionale innovatie-ecosystemen te versterken? Maak hierbij een onderscheid tussen de verschillende instrumenten binnen de MIT.

Doelmatigheid van het beleid

Onder '**doelmatigheid van het beleid**' verstaan we hoe de bereikte effecten/baten in relatie staan tot ingezette middelen / kosten en in aanvulling daarop of de effecten tegen lagere kosten hadden kunnen worden bereikt met een andere vormgeving van het beleid.¹⁴

12. Hoe verhouden de bereikte resultaten zich tot de ingezette beleidsmiddelen? Maak hierbij een onderscheid tussen de verschillende instrumenten binnen de MIT.
13. In hoeverre is sprake van complementariteit tussen de verschillende instrumenten van de MIT bij de bijdragen die worden geleverd aan het bereiken van de (tweeledige) doelstelling van de MIT? Concretisering van het begrip complementariteit hierbij: vullen de verschillende instrumenten van de MIT elkaar goed aan en in hoeverre versterken ze elkaar op bepaalde punten?
14. In hoeverre is sprake van complementariteit tussen de MIT en andere instrumenten uit het innovatiebeleid, op Europese, nationale of regionale schaal?
15. Welke bijdrage levert de samenwerking tussen Rijk en de regio's aan de doelmatigheid van het beleid?
16. Welke invloed hebben beleidsmatige veranderingen bij de MIT sinds de laatste evaluatie gehad op de doelmatigheid van het beleid?
17. Het topsectorenbeleid is doorontwikkeld tot MTIB. In hoeverre is het huidige MIT-instrumentarium (= zowel de 'koffer' met verschillende instrumenten alsook de voorwaarden per MIT-instrument) toegesneden op de doelen en aanpak van het MTIB?
18. Hoe verhouden de aanvragen en toekenningen per topsector/KIA-gebied zich tot aantallen innovatieve mkb-bedrijven in die sectoren/gebieden? Komen de verschillende topsectoren/KIA's qua dekking ongeveer evenredig aan bod? Maak hierbij een onderscheid tussen de verschillende instrumenten binnen de MIT.
19. Hoe is het (budgettaire) vervallen van de MIT-innovatieadviesprojecten in 2018 te beoordelen vanuit het oogpunt van doelmatigheid van het beleid?
20. Zijn er mogelijkheden aan te wijzen om met een andere vormgeving van het beleidsinstrument een grotere doelmatigheid van het beleid te bereiken?

¹⁴ Dit betreft een praktische vertaling voor operationeel gebruik in de evaluatie van de MIT-regeling van de definitie van doelmatigheid van beleid in de meest recente editie van de Regeling periodiek evaluatieonderzoek van de Minister van Financiën; <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2022-19587.html>. Daarin is de doelmatigheid van beleid als volgt gedefinieerd: "de mate waarin de prestaties en effecten van beleid tegen de laagst mogelijke inzet van (financiële) middelen en ongewenste neveneffecten worden bewerkstelligd, dan wel de mate waarin met de inzet van een bepaalde hoeveelheid (financiële) middelen de maximale prestaties en effecten van beleid worden gerealiseerd tegen zo min mogelijk ongewenste neveneffecten".

Doelmatigheid van de bedrijfsvoering

De '**doelmatigheid van de bedrijfsvoering**' vormt een specifiek aspect binnen de doelmatigheid van het beleid en heeft betrekking op efficiëntie bij de uitvoering van het beleidsinstrument.

21. Hoe hoog zijn de uitvoeringskosten bij RVO en de regio's en hoe hoog zijn de administratieve lasten bij aanvragers/gebruikers van de subsidies? Maak hierbij een onderscheid tussen de verschillende instrumenten binnen de MIT en de verschillende regio's. [De administratieve lasten zijn de kosten verband houdend met administratieve verplichtingen bij aanvragers/gebruikers, zowel bij de aanvraag van subsidies als daarna, gedurende de looptijd van projecten waar subsidie voor is verleend en na afloop ervan.]
22. Hoe groot is de slaagkans bij aanvragers tot het verkrijgen van een subsidie en wat is de regeldruk die aanvragers van de subsidie ervaren, in relatie tot de administratieve verplichtingen bij het aanvragen van de subsidies en de slaagkans tot het verkrijgen van de subsidie? Maak hierbij een onderscheid tussen de verschillende instrumenten binnen de MIT en tussen de verschillende regio's.
23. Hoe werkt de samenwerking tussen Rijk en de regio's uit op de doelmatigheid van de uitvoering? Maak hierbij een onderscheid tussen de verschillende instrumenten binnen de MIT, waarvoor dit relevant is (MIT-haalbaarheidsprojecten en MIT-R&D-samenwerkingsprojecten).
24. In hoeverre draagt de MIT bij aan de harmonisatie en stroomlijning van mkb-innovatie-instrumentarium tussen Rijk en regio? En leidt deze eventuele harmonisatie tot een duidelijker landschap van innovatieregelingen voor mkb'ers?
25. In hoeverre wordt daarmee (beleids-)concurrentie tussen regelingen verkleind en transparantie/toegankelijkheid voor het mkb wordt vergroot?
26. Welke invloed hebben veranderingen qua uitvoering sinds de laatste evaluatie gehad op de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van RVO en de regionale uitvoeringsorganisaties?
27. In welke mate stimuleert en helpt de opzet van de MIT regio's om naar de behoefte van de bedrijvigheid en het regionale kennisecosysteem te handelen?

b. Hypothesen

Op basis van de beleidstheorie (schema behorend bij paragraaf 5 van deze Terms of Reference), de geformuleerde onderzoeksvragen (in paragraaf 6.a) en de karakteristieken en doelen van de verschillende MIT-instrumenten (in de paragrafen 2 en 3) kunnen de volgende **hypothesen** worden geformuleerd ter toetsing in het evaluatieonderzoek:

1. Toekenningen voor MIT-R&D-samenwerkingsprojecten hebben geleid tot meer R&D-activiteiten bij mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
2. Toekenningen voor MIT-R&D-samenwerkingsprojecten hebben geleid tot meer R&D-samenwerking tussen mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
3. Toekenningen voor MIT-R&D-samenwerkingsprojecten hebben geleid tot meer ambitieuze R&D-projecten (qua innovatiegehalte en risicovolheid) bij mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
4. Toekenningen voor MIT-R&D-samenwerkingsprojecten hebben geleid tot betere innovatieprestaties bij mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
5. Toekenningen voor MIT-R&D-samenwerkingsprojecten hebben geleid tot betere economische prestaties van mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
6. Toekenningen voor MIT-haalbaarheidsprojecten hebben geleid tot het doorgaan van meer succesvolle R&D-en innovatieprojecten bij mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
7. Toekenningen voor MIT-haalbaarheidsprojecten hebben geleid tot meer succesvol uitgevoerde R&D-en innovatieprojecten bij mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
8. Toekenningen voor MIT-haalbaarheidsprojecten hebben geleid tot meer R&D-activiteiten bij mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
9. Toekenningen voor MIT-haalbaarheidsprojecten hebben geleid tot betere innovatieprestaties bij mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
10. Toekenningen voor MIT-haalbaarheidsprojecten hebben geleid tot betere economische prestaties van mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.

11. Toekenningen voor MIT-kennisvouchers hebben geleid tot meer innovatieadviezen aan mkb-bedrijven van kennisinstellingen dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
12. Toekenningen voor MIT-kennisvouchers hebben geleid tot meer R&D-activiteiten bij mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
13. Toekenningen voor MIT-kennisvouchers hebben geleid tot betere innovatieprestaties bij mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
14. Toekenningen voor MIT-kennisvouchers hebben geleid tot betere economische prestaties van mkb-bedrijven dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
15. MIT-toekenningen aan TKI's voor innovatiemakelaars hebben tot meer oplossingen van innovatieproblemen bij mkb-bedrijven geleid dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
16. MIT-toekenningen aan TKI's voor netwerkactiviteiten hebben tot meer netwerkvorming onder mkb-bedrijven in topsectorenverband geleid dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
17. MIT-toekenningen aan TKI's voor netwerkactiviteiten hebben bij mkb-bedrijven tot meer kennis over innovatie in topsectorenverband geleid dan zonder de toekenningen het geval zou zijn geweest.
18. MIT-toekenningen aan mkb-bedrijven en TKI's hebben tot meer aansluiting van het mkb bij de Kennis- en Innovatieagenda's van topsectoren geleid dan zonder de MIT-toekenningen het geval zou zijn geweest.
19. MIT-toekenningen aan mkb-bedrijven en TKI's hebben tot meer aansluiting van het mkb bij de Regionale Innovatiestrategieën voor Slimme Specialisatie geleid dan zonder de MIT-toekenningen het geval zou zijn geweest.
20. MIT-toekenningen aan mkb-bedrijven en TKI's hebben (naast het naar verwachting bevorderen van economische prestaties van bedrijven) bijgedragen aan het adresseren van maatschappelijke uitdagingen.
21. De MIT voorziet in een behoefte waar ander innovatiebeleid niet in voorziet en is dus complementair aan het overige innovatiebeleid.

De toetsing van de hypothesen dient ter ondersteuning van de beantwoording van onderzoeksvragen aangaande de doeltreffendheid van het beleid.

7. Welke onderzoeksmethoden zijn te hanteren?

a. *Mix van kwalitatieve en kwantitatieve methoden*

Er wordt een mix van **kwalitatieve en kwantitatieve methoden** beoogd, waarbij verschillende methoden worden ingezet afhankelijk van de te beantwoorden onderzoeksvragen en methodologische mogelijkheden. Bij de kwantitatieve methoden heeft econometrisch onderzoek met microdata een groot gewicht. Als onderzoek volgens kwalitatieve methoden kunnen een enquête en interviews worden gehouden, eventueel aangevuld met groepsdiscussies. Voorts maakt deskresearch deel uit van het kwalitatieve onderzoek, onder andere voor een beschrijving van de regeling, bestudering van relevante literatuur en Kamerstukken. Deskresearch vindt ook plaats voor het opstellen van beschrijvende statistiek over o.a. financieringsstromen en deelnemers aan MIT-projecten op basis van uitvoeringsgegevens van RVO. Het opstellen van beschrijvende statistiek is als kwantitatief onderzoek te beschouwen. Dat geldt ook voor de kwantificering van administratieve lasten op basis van kwalitatief te verkrijgen informatie (concreet: via een enquête) en voor het in beeld brengen van uitvoeringskosten op basis van informatie van RVO en de regio's.

Econometrisch onderzoek zal worden uitgevoerd met behandel- en controlegroepen, conform richtlijnen in het rapport 'Durf te meten' van de Expertwerkgroep Effectmeting (Commissie Theeuwes).¹⁵ De ervaring leert dat econometrisch onderzoek goed uitvoerbaar is voor variabelen waarvoor registerdata beschikbaar zijn. Daarmee kunnen effecten op R&D (via WBSO-data) en bedrijfsprestaties zoals toegevoegde waarde, werkgelegenheid en productiviteit goed econometrisch onderzocht worden. Innovatieve prestaties van mkb-bedrijven, zoals het omzetaandeel van nieuwe en verbeterde producten, worden door het CBS gemeten met

¹⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-195283>

enquêteonderzoek (innovatie-enquête), waarbij de dekking van met name kleinere bedrijven beperkt is. Daarmee valt te voorzien dat econometrisch onderzoek ter verklaring van innovatieve prestaties van bedrijven niet haalbaar is. Dat tezamen met de vele al op voorhand meer kwalitatief gerichte onderzoeksvragen rond de werking van het instrumentarium geeft als vooruitzicht dat het evaluatieonderzoek voor een belangrijk deel kwalitatief zal worden uitgevoerd. Hierbij geldt wel het credo: kwantitatief waar kan, kwalitatief waar moet.

b. Enquêteonderzoek, interviews en eventueel groepsdiscussies als kwalitatieve methoden

Enquêteonderzoek is te richten op bedrijven en daarnaast eventueel kennisinstellingen met het oog op hun rol bij de benutting van MIT-kennisvouchers. Interviews en eventueel groepsdiscussies zijn te richten op beperkte selecties van bedrijven en kennisinstellingen, op beleidsmakers van EZK en de provincies/regio's, (regionale) uitvoerders, op mkb-leden van de topteams van de topsectoren en op stakeholders in het kennis- en innovatielandschap (denk bijvoorbeeld aan MKB Nederland).

Een **enquête** onder deelnemers aan gehonoreerde projecten en tevens indieners van afgewezen projecten wordt verondersteld als belangrijke bron voor kwalitatieve gegevens. In het kader van het onderzoek naar effectiviteit kan het houden van een enquête onder indieners van voor MIT afgewezen projecten met name nuttig zijn om hen te vragen in hoeverre het voorgestelde project of een daarmee vergelijkbaar project toch op enigerlei wijze doorgang heeft gevonden met andere financieringsmiddelen. Hierbij kan een onderscheid tussen afwijzingen op budgetuitputting en afwijzingen om overige redenen (het niet voldoen aan inhoudelijke of andere voorwaarden) nuttig zijn.

Daar waar onvoldoende microdata beschikbaar zijn om effecten econometrisch te onderzoeken, kunnen op kwalitatieve wijze effecten worden onderzocht in enquêteonderzoek onder deelnemers aan gehonoreerde projecten en indieners van afgewezen programma's. Dat enquêteonderzoek kan tevens dienen om effecten gevonden met econometrisch onderzoek te valideren.

Een enquête onder aanvragers van subsidies is ook te benutten voor het verkrijgen van kwalitatieve informatie die benodigd is voor de kwantificering van administratieve lasten. Dat betreft informatie over de tijd en kosten die zijn/worden besteed aan administratieve verplichtingen, zowel bij het indienen van subsidieaanvragen als gedurende de looptijd van gehonoreerde projecten en na afloop ervan.

Interviews en eventueel groepsdiscussies zijn nuttig om kwalitatieve onderzoeksvragen over de werking en impact van de MIT te beantwoorden die expertkennis vergen van actoren en verdere betrokkenen binnen het speelveld van de MIT. Ook hier zijn kennistellingen bij te betrekken, vanwege hun rol bij de benutting van MIT-kennisvouchers en in het verleden ook bij de uitvoering van innovatieadviesprojecten en voorts vanwege het feit dat kennistellingen door mkb-bedrijven kunnen worden betrokken bij MIT-R&D-samenwerkingsprojecten, voor onderzoeks- en adviesdiensten die subsidiabele kosten vormen bij MIT-R&D-samenwerkingsprojecten.

c. Kwantitatief onderzoek met econometrische methoden

Kwantitatief onderzoek met econometrische methoden wordt beoogd voor onderzoeksvragen die betrekking hebben op effectmeting, daar waar dit zinvol kan worden toegepast met geschikte technieken op basis van beschikbare data. Hierbij wordt gewerkt met statistische methoden conform de aanbevelingen van de Expertwerkgroep Effectmeting (Commissie Theeuwes) in het rapport 'Durf te meten' en de reactie van de Minister van Economische Zaken¹⁶ daarop. In algemene zin gaat hierbij de voorkeur uit naar econometrische methodieken volgens de 'experimental design'-methode, waarbij wordt gewerkt met controle- en behandelgroepen. Hieronder komen diverse aspecten aan de orde over te hanteren werkwijzen.

¹⁶ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32637-45.html>

Microdata over toekenningen en afwijzingen van IPC-subsidies te benutten in microdataomgeving van het CBS

Het econometrisch onderzoek is uit te voeren met **microdata**, waarbij gegevens over toekenningen en afwijzingen bij subsidieaanvragen te benutten zijn voor het vormen van behandel- en controlegroepen en waarbij koppelingen plaatsvinden met microdata over R&D, innovatie en bedrijfsprestaties op het niveau van bedrijven in de microdataomgeving van het CBS.

Relevante indicatoren voor het meten van de effecten van het beleid hebben betrekking op de omvang van R&D-uitgaven van bedrijven, technologische samenwerking tussen bedrijven, innovatieve prestaties van bedrijven en bedrijfsprestaties betrekking hebbend op omzet, werkgelegenheid, toegevoegde waarde en productiviteit. Voor een aantal van deze indicatoren zijn goed bruikbare microgegevens beschikbaar in de microdataomgeving van het CBS, gekoppeld aan het Algemeen Bedrijvenregister van het CBS. Dat betreft met name **registerdata** over R&D (WBSO/RDA-data) en bedrijfsprestaties zoals omzet, toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Voor innovatieprestaties en gegevens over technologische samenwerking zijn de CBS-gegevens hooguit beperkt bruikbaar, aangezien:

- die afkomstig zijn uit de innovatie-enquête van het CBS, die een beperkte dekking van met name kleinere bedrijven heeft;
- technologische samenwerking in die CBS-data binair gemeten wordt (wel of niet samengewerkt) en voorts ook niet specifiek beschikbaar zijn voor samenwerking tussen bedrijven onderling (maar voor samenwerking van bedrijven met bedrijven en/of kennisinstellingen gecombineerd).

Zie paragraaf 8 van deze Terms of Reference en de daaraan gerelateerde bijlage 11 bij het aanbestedingsdocument voor nadere informatie over de microdata bij het CBS.

Samenstelling van behandel- en controlegroepen

Voor de samenstelling van **behandelgroepen** zijn bedrijven te hanteren die een toekenning hebben verkregen bij MIT-R&D-samenwerkingsprojecten, MIT-kennism vouchers en MIT-haalbaarheidsprojecten, Voor **controlegroepen** zijn bedrijven te hanteren die wel een MIT-subsidie hebben aangevraagd maar deze niet hebben gekregen. In het geval van MIT-R&D-samenwerkingsprojecten gaat het om bedrijven die zijn afgewezen bij tenders en bij MIT-haalbaarheidsprojecten om bedrijven die zijn uitgeloot op grond van overtekening gegeven het beschikbare budget. In het geval van MIT-kennism vouchers is structureel sprake van onderuitputting, met als gevolg dat het werken met een controlegroep van afgewezen bedrijven geen haalbare optie is bij dit instrument. Er is wel een brede controlegroep te vormen van bedrijven die geen aanvraag hebben ingediend bij de MIT-kennism vouchers, maar wel gebruik hebben gemaakt van de WBSO en verder qua waarneembare karakteristieken vergelijkbaar zijn met de bedrijven die een MIT-kennism voucher toegekend hebben gekregen. 'Propensity score matching' is een goed uitvoerbare methodiek om controlegroepen te vormen op basis van microdata over waarneembare karakteristieken van bedrijven, zoals de sector waarin het bedrijf actief is, bedrijfsgrootte en omvang van R&D-activiteit. Zo'n brede controlegroep van WBSO-bedrijven is ook te vormen bij MIT-R&D-samenwerkingsprojecten en MIT-haalbaarheidsprojecten, in aanvulling op controlegroepen van afgewezen bedrijven. Een optie is ook om geen 'propensity score matching' toe te passen, maar alleen wel of niet WBSO-gebruik als criterium te kiezen. Het voordeel bij die benadering is dat een veel grotere controlegroepen van bedrijven te vormen zijn, waarmee gemakkelijker tot significante resultaten kan worden gekomen. Zie in dit verband een econometrische effectmeting die binnen de recente evaluatie van TO2-instellingen is uitgevoerd.¹⁷

Econometrische methodieken bij de effectmeting

De daadwerkelijke effectmeting kan plaatsvinden door de '**difference in difference**'-methodiek dan wel (hiermee vergelijkbaar) '**fixed effects**'-panelanalyse toe te passen op outputvariabelen waarvoor in voldoende mate microdata beschikbaar zijn voor de bedrijven in de behandel- en controlegroepen, zoals R&D-activiteit, toegevoegde waarde, werkgelegenheid en

¹⁷ SEO Economisch Onderzoek (2021), *Economische impact van de toegepast onderzoek organisaties op het Nederlandse bedrijfsleven*, Amsterdam;
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/02/economische-impact-van-de-toegepast-onderzoek-organisaties-op-het-nederlandse-bedrijfsleven>.

arbeidsproductiviteit. Verder kan gebruik worden gemaakt van 'regression discontinuity design' in het geval van toekenningen en afwijzingen bij tenders, hetgeen van toepassing is op de MIT-R&D-samenwerkingsprojecten (vanaf 2014). Scores die zijn toegekend bij de beoordeling van projectvoorstellen zijn daarbij in te zetten als controlevariabele. De beoordelingen en toekenningen hebben deels op landelijk en deels op regionaal niveau plaatsgevonden. Het kan complicerend zijn om de scores van de nationale en de diverse regionale beoordelingsprocedures op geharmoniseerde wijze te verwerken voor gebruik in de econometrische analyse. Te bezien is verder hoe 'regression discontinuity design' het beste concreet kan worden vormgegeven in een econometrische specificatie. Beoordelingsscores zijn niet als extra verklarende variabele toe te voegen in 'fixed effects'-panelanalyse (de variabele heeft geen toegevoegde waarde ten opzichte van de 'fixed effects'; het effect daarvan kan dan niet apart worden geschat), wel in een 'difference in difference'-specificatie. Ook is een directe vergelijking van niveauwaarden tussen bedrijven in de behandel- en de controlegroep mogelijk, maar de mogelijkheid om effect te meten wordt dan beperkt door de grote spreiding waarvan sprake is bij de niveauwaarden van de te verklaren variabelen. Zie paragraaf 8 van de Terms of Reference voor de evaluatie van de IPC-regeling voor een uitgebreidere beschouwing over de te hanteren econometrische methodieken.

Deels voort te bouwen op econometrisch onderzoek uitgevoerd binnen de vorige MIT-evaluatie

Er kan deels worden voortgebouwd op het econometrisch onderzoek dat is uitgevoerd binnen de vorige evaluatie van de MIT.¹⁸ Toen is in een 'fixed effects'-panelanalyse het effect van het toegekend gekregen hebben van een MIT-subsidie (met een onderscheid naar MIT-haikbaarheidsprojecten, MIT-R&D-samenwerkingsprojecten en MIT-kennisvouchers) onderzocht op de R&D-uren van bedrijven volgens WBSO-gegevens. Als verklarende subsidievariabele is de toegekende subsidie gehanteerd. De behandelgroep bestond uit bedrijven met een toegekende subsidie, de controlegroep uit bedrijven die waren afgewezen in een lotingsprocedure. Er werden variërende resultaten verkregen, met de meest robuuste (positieve) resultaten in het geval van MIT-R&D-samenwerkingsprojecten (waarvoor in 2013 nog toekenningen en afwijzingen hebben plaatsgevonden op basis van loting). Er zijn geen significante effecten gevonden van MIT-kennisvouchers op R&D-uren. De onderzoekers merkten daarbij op: "Dit is niet verrassend, gezien het lage subsidiebedrag en het feit dat de werkzaamheden door kennisinstellingen worden uitgevoerd."

In het aankomende evaluatieonderzoek wordt beoogd dat naast effecten op omvang van R&D bij bedrijven effecten op bedrijfsprestaties econometrisch worden onderzocht. Aangezien de effecten op bedrijfsprestaties met aanzienlijke vertragingen plaats kunnen vinden, is het van belang dat tijdreeksen over een lange periode worden benut. Dat heeft verder als voordeel dat het aantal waarnemingen sterk wordt vergroot, waarmee de mogelijkheden worden vergroot voor het verkrijgen van significante resultaten. Terwijl de evaluatie formeel gezien betrekking heeft op de periode 2017-2021, worden voor het econometrisch onderzoek data vanaf het startjaar van de MIT, 2013, benut.

8. Welke microgegevens zijn beschikbaar voor kwantitatief onderzoek en voor benadering van bedrijven/kennisinstellingen voor kwalitatief onderzoek?

a. Beschikbare microgegevens van RVO

Tellingen van toekenningen en afwijzingen voor econometrische analyse en beschrijvende statistiek
RVO heeft op basis van administratieve gegevens, betrekking hebbend op de uitvoering van de MIT sinds het begin van de regeling in 2013, tellingen uitgevoerd die inzicht geven in **aantallen aanvragen en aanvragers** van MIT-subsidies in de verschillende jaren, met een onderscheid naar toekenningen, afwijzingen en intrekkingen van aanvragen en binnen de afwijzingen verschillende categorieën afwijzingen (afwijzingen op budget, afwijzingen op inhoud en afwijzingen om overige redenen). De tabellen 1 t/m 4 geven resultaten weer van de tellingen voor de MIT-haikbaarheidsprojecten, de MIT-R&D-samenwerkingsprojecten, de MIT-kennisvouchers en de MIT-

¹⁸ Technopolis en SEO Economisch Onderzoek, 2017, Evaluatie MKB Innovatiestimuleringsregeling Topsectoren (MIT), 2013 – 2016; <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-802213>. Zie bijlage C van het rapport voor de beschrijving van het econometrisch onderzoek.

innovatieadviesprojecten als onderdelen van de MIT die budgettair van toepassing zijn geweest in de evaluatieperiode 2017-2021. Een bedrijf kan per jaar meerdere aanvragen indienen voor een bepaald MIT-instrument. Voor dubbelingen van bedrijven die daardoor voorkomen binnen de afzonderlijke jaren per MIT-instrument is gecorrigeerd door het tellen van unieke KVK-nummers.

Tabel 1 MIT-haalbaarheidsprojecten: aantallen aanvragen en aanvragers, onderscheiden naar toekenningen, afwijzingen en intrekkingen

	Aanvragen in totaliteit	Toekenningen	Afwijzingen, totaal	Afwijzingen, op budget	Afwijzingen, op inhoud en overig	Intrekkingen
Aanvragen						
2013	286	95	178	120	58	13
2014	318	114	202	120	82	2
2015	696	385	288	121	167	23
2016	1145	395	713	445	268	37
2017	1419	651	703	409	294	65
2018	1878	788	1059	692	367	31
2019	1941	974	948	575	373	19
2020	2559	1231	1289	738	551	39
2021	2407	984	1393	661*	732*	30
Unieke bedrijven als aanvragers						
2013**	(286)	(95)	(178)	(120)	(58)	(13)
2014**	(318)	(114)	(202)	(120)	(82)	(2)
2015	654	385	256	111	146	22
2016	1103	395	689	442	257	34
2017	1280	650	625	356	283	52
2018	1834	787	1038	684	360	30
2019	1892	970	926	568	365	19
2020	2462	1229	1257	730	534	37
2021	2327	977	1363	654*	720*	27

* Het aantal afwijzingen op budget in Overijssel is nog niet bekend in de gegevens van RVO en is in deze tellingen inbegrepen in de afwijzingen op inhoud en overig.

** Voor de jaren 2013-2014 niet gecorrigeerd voor dubbelingen bij meerdere aanvragen per bedrijf per jaar. Daarom zijn de aantallen hier tussen haakjes geplaatst.

Bron: gegevens verstrekt door RVO.

Tabel 2 MIT-R&D-samenwerkingsprojecten: aantallen aanvragen en aanvragers, onderscheiden naar toekenningen, afwijzingen en intrekkingen

	Aanvragen in totaliteit	Toekenningen	Afwijzingen			Intrekkingen
			Totaal	Op budget	Op inhoud en overig	
Aanvragen						
2013	411	120	256	188	68	35
2014	234	151	81	0	81	2
2015	361	171	185	76	109	5
2016	426	156	262	140	122	8
2017	430	180	237	108	129	13
2018	421	177	236	175	61	8
2019	453	204	247	193	54	2
2020	574	202	368	194	174	4

2021	400	198	199	93	106	3
Unieke bedrijven als aanvragers						
2013	778	314	471	334	159	72
2014	568	362	205	0	205	4
2015	770	382	412	172	244	10
2016	929	353	575	307	271	17
2017	912	408	523	244	280	29
2018	914	394	516	383	139	16
2019	986	449	551	434	120	4
2020	1224	440	808	441	385	6
2021	853	428	438	233	210	8

Bron: gegevens verstrekt door RVO.

Tabel 3 MIT-kennisvouchers: aantallen aanvragen en aanvragers, onderscheiden naar toekenningen, afwijzingen en intrekkingen

	Aanvragen in totaliteit	Toekenningen	Afwijzingen			Intrekkingen
			Totaal	Op budget	Op inhoud en overig	
Aanvragen						
2013	325	250	61	5	56	14
2014	251	126	122	111	11	3
2015	473	401	69	0	69	3
2016	641	526	105	0	105	10
2017	448	408	40	0	40	0
2018	386	327	57	0	57	2
2019	461	359	65	0	65	37
2020	350	276	37	0	37	37
2021	312	280	25	0	25	7
Unieke bedrijven als aanvragers						
2013	320	250	61	5	56	14
2014	250	126	122	111	11	3
2015	467	401	65	0	65	3
2016	594	523	92	0	92	6
2017	426	393	36	0	36	0
2018	357	320	56	0	56	2
2019	428	352	61	0	61	37
2020	332	268	37	0	37	37
2021	303	275	25	0	25	7

Bron: gegevens verstrekt door RVO.

Tabel 4 MIT-innovatieadviesprojecten: aantallen aanvragen en aanvragers, onderscheiden naar toekenningen, afwijzingen en intrekkingen

	Aanvragen in totaliteit	Toekenningen	Afwijzingen			Intrekkingen
			Totaal	Op budget	Op inhoud en overig	
Aanvragen						
2013	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-
2015	119	76	39	18	21	4
2016	126	42	81	62	19	3
2017	123	61	57	37	20	5
2018	-	-	-	-	-	-
2019	-	-	-	-	-	-
2020	-	-	-	-	-	-
2021	-	-	-	-	-	-
Unieke bedrijven als aanvragers						
2013	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-
2015	115	76	38	18	21	4
2016	123	42	80	61	19	2
2017	116	61	55	35	20	5
2018	-	-	-	-	-	-
2019	-	-	-	-	-	-
2020	-	-	-	-	-	-
2021	-	-	-	-	-	-

Bron: gegevens verstrekt door RVO.

Het betreft tellingen op basis van microgegevens die voor de jaren t/m 2020 ook beschikbaar zijn in de microdataomgeving van het CBS, als onderdeel van het BAT-lab. Het BAT-lab is een samenwerkingsverband tussen het CBS, RVO en EZK, waarbij microgegevens met betrekking tot het gebruik van beleidsinstrumenten van EZK op het terrein van het bedrijvenbeleid gekoppeld zijn aan het Algemeen Bedrijvenregister van het CBS. Het BAT-lab wordt benut voor het uitvoeren van beleidsgericht statistisch onderzoek door personen die vanuit de drie deelnemende organisaties verbonden zijn aan het BAT-lab. De MIT-gegevens die in het BAT-lab gekoppeld zijn aan het Algemeen Bedrijvenregister, zijn voor het MIT-evaluatieonderzoek te benutten buiten het BAT-lab, in de reguliere microdataomgeving voor externe onderzoekers van het CBS (de microdataomgeving van Microdata Services; zie verderop). Er is een metadatabestand beschikbaar dat een beschrijving geeft van de MIT-data die door RVO aan het CBS zijn geleverd ten behoeve van de koppeling in het BAT-lab. Dat is als bijlage 9 bijgevoegd bij het aanbestedingsdocument. Dat document toont bijvoorbeeld dat er naast gegevens over toekenningen en afwijzingen ook subsidiebedragen beschikbaar zijn in het geval van toekenningen en dat de toekenningen en afwijzingen gespecificeerd zijn naar topsector en indieningsloket (landelijk loket en regionale loketten).

De gegevens over 2021 zijn recentelijk beschikbaar gekomen en maken nog niet deel uit van de MIT-microdata in het BAT-lab. Die worden daar de komende tijd aan toegevoegd, waarmee die ook beschikbaar komen voor gebruik in het evaluatieonderzoek. Gegevens over beoordelingsscores in het geval van MIT-R&D-samenwerkingsprojecten hebben eerder geen deel uitgemaakt van de verzameling van MIT-microdata. Bij RVO loopt een proces om deze te verzamelen ten behoeve van het evaluatieonderzoek, mede via opvraging in de regio's van de scores die van toepassing zijn geweest bij de beoordelingen op regionaal niveau. Voorzien is dat de beoordelingsscores beschikbaar komen in de microdataomgeving van het CBS simultaan met de actualisatie van de data met de MIT-gegevens over het jaar 2021.

Bij de MIT-haalbaarheidsprojecten, de MIT-R&D-samenwerkingsprojecten en de MIT-innovatieadviesprojecten hebben toekenningen plaatsgevonden op zowel landelijk als regionaal niveau. In de bijlage bij deze Terms of Reference zijn tabellen opgenomen die een uitsplitsing geven van toekenningen, afwijzingen in totaliteit en afwijzingen op budgetuitputting naar **het landelijke en het regionale niveau**, per regio, bij die drie instrumenten.

Bij de **MIT-haalbaarheidsprojecten** is op het landelijke niveau en in het overgrote deel van de behandelingen op regionaal niveau sprake geweest van afwijzingen op budget, waarbij in principe loting als toekenningsmechanisme heeft gegolden vanwege overtekening van budget op de eerste dag van indieningen. Bij het uitvoeren van de econometrische analyse is het methodologisch goed verdedigbaar om de toekenningen waarbij geen loting heeft plaatsgevonden gelijk te behandelen aan de toekenningen waarbij wel sprake is geweest van loting.

Bij de **MIT-R&D-samenwerkingsprojecten** is vanaf 2014 sprake geweest van tenders met rangschikking van aanvragen op basis van scores op beoordelingscriteria. Ook hier geldt dat op het landelijke niveau en in het overgrote deel van de behandelingen op regionaal niveau sprake is geweest van afwijzingen op budget. Bij toepassing van 'regression discontinuity design' in de econometrische analyse kan het complex zijn om beoordelingsscores van de landelijke en de diverse regionale behandelingen met elkaar te combineren vanwege verschillen in procedures en verschillende 'afkappunten' bij de scores voor het net wel of niet subsidie verkrijgen. Het laatste speelt ook bij een vergelijking van beoordelingsscores over de tijd per indieningspunt (landelijk vangnet of een regio), terwijl het ontbreken van afwijzingen op budget in een aantal gevallen extra complicerend kan werken aangezien dan geen 'afkappunt' manifest is.

Bij de **MIT-innovatieadviesprojecten** is op het landelijke en het regionale niveau in het overgrote deel van de gevallen sprake geweest van afwijzingen op budget, waarbij in principe loting als toekenningsmechanisme heeft gegolden vanwege overtekening van budget op de eerste dag van indieningen. Zoals in paragraaf 5 al aan de orde is gekomen, werden budgetten opengesteld voor MIT-innovatieadviesprojecten en MIT-haalbaarheidsprojecten gecombineerd en vond loting in verband hiermee plaats voor de twee typen projecten tezamen. Vanwege het beperkte aantal waarnemingen bij de MIT-innovatieadviesprojecten is geen afzonderlijke econometrische analyse uit te voeren specifiek betrekking hebbend op dit MIT-instrument. Eventueel kunnen de data over toekenningen en afwijzingen bij dit MIT-instrument een beperkte rol vervullen in een econometrische analyse voor meerdere MIT-instrumenten gecombineerd.

Binnen de microdataomgeving van het CBS zijn de MIT-gegevens niet alleen voor econometrische analyse te gebruiken, maar ook voor het opstellen van beschrijvende statistiek rond toekenningen en afwijzingen van MIT-subsidies onder bedrijven, inclusief bijvoorbeeld toegekende subsidiebedragen en verdelingen van de door de MIT ondersteunde bedrijven naar grootteklasse en sector. De data worden gepseudonimiseerd beschikbaar gesteld, zodat er geen individuele bedrijven in zijn te identificeren.

Gegevens voor kwalitatief onderzoek

Buiten de microdataomgeving van het CBS zal RVO echter bedrijfsgegevens beschikbaar stellen voor het benaderen van individuele bedrijven die MIT-subsidies toegekend dan wel afgewezen hebben gekregen in de evaluatieperiode 2017-2021, voor deelname aan enquêteonderzoek binnen de MIT-evaluatie. Die gegevens omvatten voor wat betreft de indieningen op het landelijke niveau naast NAW-gegevens van de bedrijven ook gegevens van contactpersonen in het kader van de MIT bij de bedrijven, concreet: namen, emailadressen en telefoonnummers. Wat betreft de indieningen op het regionale niveau zijn geen gegevens over/van contactpersonen beschikbaar in de administratie van RVO, in verband met de 'Algemene verordening gegevensbescherming' (AVG). Deze zouden mogelijk nog van de regio's verkregen kunnen worden ten behoeve van het evaluatieonderzoek, maar dit kan behoorlijk ingewikkeld zijn qua AVG-overeenkomsten die daarvoor nodig zijn. Bedacht dient te worden dat er wel NAW-gegevens en KVK-nummers beschikbaar zijn van de bedrijven die regionaal hebben ingediend. Daarmee kunnen de bedrijven die regionaal hebben ingediend, in ieder geval wel via een meer algemene adressering benaderd kunnen worden voor deelname aan enquêteonderzoek. Tijdens het evaluatieonderzoek kunnen de mogelijkheden nader worden verkend, op basis van het voorleggen van concrete behoeften van het

uitvoerende onderzoeksbureau aan vertegenwoordigers van de regio's. Bij de gegevens van contactpersonen van bedrijven die landelijk hebben ingediend, dient er rekening mee gehouden te worden dat de emailadressen en telefoonnummers van de betreffende personen deels verouderd (gedateerd) kunnen zijn. Ook in dit geval is van belang dat aan de hand van de NAW-gegevens en KVK-nummers bedrijven via een meer algemene adressering benaderd kunnen worden.

Bij RVO zijn ook gegevens beschikbaar over de kennisinstellingen waar MIT-kennisvouchers zijn ingewisseld. Die kunnen desgewenst worden benut voor benadering van kennisinstellingen in een apart enquêteonderzoek. De gegevens omvatten NAW-gegevens en gegevens over/van contactpersonen. In dit geval van MIT-kennisvouchers zijn alleen landelijke indieningen van toepassing, zodat hier geen AVG-complicatie speelt bij de contactgegevens van personen. Het contact dat een kennisinstelling in dit verband met RVO heeft, betreft het indienen van een verzoek tot uitbetaling van een MIT-kennisvoucher. Dat gaat gepaard met contactgegevens van een contactpersoon, al hoeft dit niet een inhoudelijk bij het project betrokken persoon te zijn. Het kan bijvoorbeeld ook een controller zijn.

Over kennisinstellingen die onderzoeks- en adviesdiensten voor mkb-bedrijven hebben uitgevoerd in het geval van MIT-innovatieadviesprojecten, zijn geen gegevens bijgehouden (samenhangend met feit dat de subsidie werd betaald aan de mkb-ondernemer die de subsidie aanvraag en dus niet aan de kennisinstelling). Voorts worden geen gegevens bijgehouden over kennisinstellingen die in opdracht van mkb-bedrijven een rol hebben gespeeld bij MIT-R&D-samenwerkingsprojecten en bij MIT-haalbaarheidsprojecten.

Verder zijn geen gegevens beschikbaar over uiteindelijke deelnemers (mkb-bedrijven) aan TKI-netwerkactiviteiten en TKI-innovatiemakelaars.

b. Beschikbare microdata bij CBS

Bijlage 11 van het aanbestedingsdocument geeft inzicht in de beschikbaarheid van data in de microdataomgeving van het CBS voor relevante effectindicatoren en data over waarneembare karakteristieken van bedrijven die benut kunnen worden voor de vorming van controlegroepen met 'propensity score matching'. Het overzicht geeft een beeld van de relevante databronnen voor de betreffende variabelen in de microdataomgeving van het CBS en welke eigenschappen de data in de verschillende bronnen hebben qua definities en dekking van bedrijven. Het overzicht is in overleg met het CBS opgesteld.

Er kan gebruik worden gemaakt van de microdata die regulier bij Microdata Services van het CBS beschikbaar zijn voor externe onderzoekers¹⁹ en daarnaast van WBSO/RDA-data die specifiek voor deze evaluatie bij Microdata Services van het CBS beschikbaar worden gesteld. Desgewenst kunnen daar nog PPS-toeslagdata aan worden toegevoegd. Zie daarvoor het zojuist genoemde overzicht van beschikbare microdata bij het CBS in bijlage 11 van het aanbestedingsdocument. Hier volgt een nadere toelichting op de WBSO/RDA-data.

De WBSO/RDA-data zijn microdata die bij de uitvoering van de R&D-stimuleringsregelingen WBSO en RDA zijn verzameld door RVO en aan het Algemeen Bedrijvenregister van het CBS zijn gekoppeld teruglopend tot 2004. Ze bevatten gegevens over S&O-uitgaven van bedrijven. S&O staat hier voor het begrip speur- en ontwikkelingswerk zoals dat door RVO bij de uitvoering van de WBSO/RDA gehanteerd wordt. De S&O-definitie van RVO verschilt van het begrip R&D (Research & Development) bij het CBS, maar sluit hier qua strekking goed bij aan. De data over S&O-uitgaven binnen de WBSO/RDA-gegevens hebben een veel grotere dekking van bedrijven (per jaar en ook over opeenvolgende jaren) dan de R&D-data die standaard beschikbaar zijn bij het CBS vanuit de R&D-statistiek. De R&D-data van het CBS zijn namelijk afkomstig uit enquêteonderzoek, met een relatief beperkte dekking van de totale populatie aan R&D-uitvoerende bedrijven en ook wisselende bedrijven over de tijd, met name als het gaat om mkb-bedrijven. Daarbij geldt ook nog dat bedrijven met minder dan 10 werkzame personen buiten de waarnemingsgroep van het CBS vallen

¹⁹ Zie hier de catalogus van het CBS in dit verband: <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/maatwerk-en-microdata/microdata-zelf-onderzoek-doen/catalogus-microdata>.

bij de R&D-enquête. In aanmerking dient wel te worden genomen dat lang niet alle bedrijven die R&D verrichten volgens R&D-enquêtegegevens van het CBS ook gebruikmaken van de WBSO. Zie hiervoor een recente analyse die RVO heeft uitgevoerd in samenwerking met het CBS en EZK, getiteld 'De ontwikkeling van de WBSO en het doelgroepbereik onder R&D-bedrijven in Nederland'.²⁰

Een beperking bij het gebruik van WBSO/RDA-data voor econometrische analyses is verder dat gegevens over de niet-looncomponent van de S&O-uitgaven binnen de WBSO/RDA-data beperkt beschikbaar zijn. Ten eerste zijn ze pas beschikbaar vanaf 2012, toen de RDA werd ingevoerd als fiscale tegemoetkoming voor niet-loonuitgaven binnen de S&O-uitgaven. De regeling werd ingevoerd als aanvulling op de WBSO, die voorzag in een tegemoetkoming voor S&O-loonuitgaven. Ten tweede heeft een zeer groot deel van de bedrijven binnen de RDA gebruikgemaakt van een forfaitair regime, waarbij de vergoeding voor de niet-looncomponent afhankelijk was van het aantal S&O-uren en er geen gegevens over de niet-loonkostencomponent bij RVO hoefden te worden opgegeven. Per begin 2016 zijn de WBSO en de RDA geïntegreerd in een nieuwe WBSO-regeling. Ook binnen deze nieuwe regeling maakt een zeer groot deel van de bedrijven gebruik van een forfaitair regime voor de tegemoetkoming voor niet-loonuitgaven binnen de S&O-uitgaven. Uit de meest recente WBSO-evaluatie blijkt dat het aandeel van gebruikers van het forfaitaire regime binnen de eerdere RDA circa 75% heeft bedragen en binnen de nieuwe WBSO-regeling circa 85% bedraagt.²¹

c. Gebruik van microdata bij CBS: procedurele aangelegenheden

Om onderzoek met microdata bij het CBS uit te kunnen voeren, dient het onderzoeksbureau te beschikken over een machtiging hiertoe van het CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/maatwerk-en-microdata/microdata-zelf-onderzoek-doen>. Er kan ook een consortium worden gevormd met een onderzoeksbureau dat toegang heeft tot de microdata bij het CBS. Sinds 1 januari 2018 is het gebruik van de microdatafaciliteiten van het CBS alleen nog mogelijk via 'remote access'; de 'on site'-faciliteit is komen te vervallen.

Alle kosten voor het gebruik van microdata bij het CBS, en eventuele andere kosten die ten behoeve van dit onderzoek gemaakt worden bij het CBS, komen voor rekening van het onderzoeksbureau. In de offerte dienen deze kosten (separaat) vermeld te worden. Zie voor informatie over de kosten: <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/maatwerk-en-microdata/microdata-zelf-onderzoek-doen/diensten-en-kosten>.

Voor nadere informatie omtrent de beschikbare data bij het CBS, mogelijkheden tot koppeling en de eraan verbonden kosten, kunnen offerrerende partijen zich wenden tot Microdata Services van het CBS (contactpersoon: mw. A.M. Redeman; e-mail: Microdata@cbs.nl). [Gedurende het onderzoek zelf zijn WBSO/RDA-specialisten van RVO beschikbaar om de onderzoekers een toelichting te geven op de precieze betekenis van de diverse variabelen in de WBSO/RDA-database.]

9. Welke achtergrondstudies zijn beschikbaar?

- Rijksoverheid: [Onderzoek Technopolis naar de onderuitputting van de MIT-kennism vouchers uit 2020;](#)
- Rijksoverheid: [De evaluatie van de MIT uit 2017](#)
- Rijksoverheid: [Beleidsverkenning MIT 2021](#)
- Provincie Zuid-Holland: [Doeltreffendheidsrapport MIT 2015 – 2018](#)
- Rijksoverheid: [Advies: Samen de lat hoog leggen- Regio en rijk bundelen krachten voor innovatie](#)
- Rijksoverheid: [Wetstekst van de TKI-versterkingsmodule van de huidige MIT-regeling](#)
- Rijksoverheid: [Wetstekst van de mkb-versterkingsmodule van de huidige MIT-regeling](#)

²⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/09/14/de-ontwikkeling-van-de-wbso-en-het-doelgroepbereik-onder-rd-bedrijven-in-nederland>

²¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2019D15406&did=2019D15406>

Bijlage Toekenningen en afwijzingen bij MIT-haalbaarheidsprojecten, MIT-R&D-samenwerkingsprojecten en MIT-innovatieadviesprojecten uitgesplitst naar landelijk en regionaal niveau

Tabel B.1 MIT-haalbaarheidsprojecten: aantallen toekenningen, afwijzingen in totaliteit en afwijzingen op budgetuitputting op landelijk niveau en op regionaal niveau; tellingen op niveau van aanvragen (projectniveau), 2013-2021

	Landelijk	Flevoland	Noord	Noord-Holland	Oost	Utrecht	Zuid	Zuid-Holland	Totaal
Toekenningen									
2013	95	-	-	-	-	-	-	-	95
2014	114	-	-	-	-	-	-	-	114
2015	86	-	107	-	62	18	65	47	385
2016	74	-	100	13	56	23	72	57	395
2017	120	-	150	33	79	22	127	120	651
2018	146	-	168	53	109	27	128	157	788
2019	194	8	203	70	116	31	158	194	974
2020	266	17	199	79	262	31	158	219	1231
2021	31	20	229	108	G: 87 / O: 64)*	41	183	221	984
Afwijzingen, totaal									
2013	178	-	-	-	-	-	-	-	178
2014	202	-	-	-	-	-	-	-	202
2015	92	-	73	-	22	5	21	75	288
2016	230	-	31	32	62	30	164	164	713
2017	237	-	39	27	84	55	105	156	703
2018	284	-	18	64	195	83	195	220	1059
2019	239	6	31	70	213	101	123	165	948
2020	285	20	77	93	151	132	246	285	1289
2021	28	14	82	242	G: 219 / O: 218*	106	238	246	1393
Afwijzingen op budget									
2013	120	-	-	-	-	-	-	-	120
2014	120	-	-	-	-	-	-	-	120
2015	7	-	35	-	10	4	12	53	121
2016	201	-	18	15	0	27	50	134	445
2017	191	-	0	0	59	45	1	113	409
2018	218	-	4	0	149	69	60	192	692
2019	166	0	0	0	172	83	41	113	575
2020	214	2	2	0	36	119	164	203	738
2021	3	0	35	203	G: 170 / O: ..*, **	88	162	0	661

* G: provincie Gelderland; O: provincie Overijssel.

** Het aantal afwijzingen op budget in Overijssel is nog niet bekend in de gegevens van RVO.

Bron: gegevens van RVO, ontleend aan het MIT-dashboard (opdrachtgeversrapportage van RVO).

Tabel B.2 MIT-R&D-samenwerkingsprojecten: aantallen toekenningen, afwijzingen in totaliteit en afwijzingen op budgetuitputting op landelijk niveau en op regionaal niveau; tellingen op niveau van aanvragen (projectniveau), 2013-2021

	Landelijk	Flevoland	Noord	Noord-Holland	Oost	Utrecht	Zuid	Zuid-Holland	Totaal
Toekenningen									
2013	120	-	-	-	-	-	-	-	120
2014	151	-	-	-	-	-	-	-	151
2015	77	-	-	-	31	4	38	21	171
2016	46	-	4	9	14	9	38	36	156
2017	47	-	0	16	21	9	35	52	180
2018	40	-	5	10	28	11	37	46	177
2019	45	2	8	22	31	13	35	48	204
2020	39	6	10	19	32	12	38	46	202
2021	14	8	9	25	G: 20 / O: 14*	12	41	55	198
Afwijzingen, totaal									
2013	256	-	-	-	-	-	-	-	256
2014	81	-	-	-	-	-	-	-	81
2015	67	-	-	-	47	3	25	43	185
2016	114	-	5	10	17	8	56	52	262
2017	89	-	0	4	26	6	68	44	237
2018	95	-	3	10	16	4	42	66	236
2019	63	2	5	12	20	13	68	64	247
2020	108	9	22	24	29	10	85	81	368
2021	26	3	10	22	G: 19 / O: 18*	14	48	39	199
Afwijzingen op budget									
2013	188	-	-	-	-	-	-	-	188
2014	0	-	-	-	-	-	-	-	0
2015	37	-	-	-	7	0	0	32	76
2016	88	-	0	0	0	4	8	40	140
2017	76	-	0	0	0	2	30	0	108
2018	90	-	0	0	3	0	16	66	175
2019	56	2	0	1	11	8	53	62	193
2020	96	0	11	17	23	4	43	0	194
2021	19	0	4	14	G: 18 / O: 10*	9	29	0	93

* G: provincie Gelderland; O: provincie Overijssel.

Bron: gegevens van RVO, ontleend aan het MIT-dashboard (opdrachtgeversrapportage van RVO).

Tabel B.3 MIT-innovatieadviesprojecten: aantallen toekenningen, afwijzingen in totaliteit en afwijzingen op budgetuitputting op landelijk niveau en op regionaal niveau; tellingen op niveau van aanvragen (projectniveau), 2013-2021

	Landelijk	Flevoland	Noord	Noord-Holland	Oost	Utrecht	Zuid	Zuid-Holland	Totaal
Toekenningen									
2013	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2015	23	-	17	-	20	3	0	13	76
2016	9	-	10	5	12	0	2	4	42
2017	8	-	15	11	7	0	6	14	61
2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2019	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2021	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afwijzingen, totaal									
2013	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2015	1	-	13	-	15	3	2	5	39
2016	36	-	6	4	4	5	9	17	81
2017	30	-	4	0	5	2	8	8	57
2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2019	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2021	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afwijzingen op budget									
2013	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2015	0	-	5	-	7	1	2	3	18
2016	33	-	3	3	0	5	1	17	62
2017	23	-	0	0	4	2	0	8	37
2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2019	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2021	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Bron: gegevens van RVO, ontleend aan het MIT-dashboard (opdrachtgeversrapportage van RVO).